

Διεθνές Σχολείο,
ανοιχτό σε πρόσφυγες
και μετανάστες

Εκπαιδευτικά εργαλεία, ιδέες & προτάσεις

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΒΑΜΟΥ

Erasmus+

Η έκδοση αυτή έγινε στα πλαίσια του προγράμματος Erasmus+ «Διεθνές σχολείο, ανοιχτό σε πρόσφυγες και μετανάστες» που υλοποίησε το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βάμου το σχολικό έτος 2017-2018, μετά από έγκριση και με τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ).

Συγγραφική ομάδα:

- **Ποντικάκης Φώτης**, δάσκαλος-φιλόλογος, Υπεύθυνος ΚΠΕ Βάμου
- **Παπαδογιαννάκη Κωνσταντίνα**, δασκάλα, Αναπληρώτρια Υπεύθυνη ΚΠΕ Βάμου
- **Δεσποτίδου Ελένη**, αρχιτέκτονας, μέλος της Παιδαγωγικής Ομάδας (Π.Ο.) του ΚΠΕ Βάμου
- **Μπάσιου Ανδριάντα**, καθηγήτρια Αγγλικών, μέλος της Π.Ο. του ΚΠΕ Βάμου
- **Ορφανουδάκη Μαρία**, καθηγήτρια Πληροφορικής, μέλος της Π.Ο. του ΚΠΕ Βάμου

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βάμου
Ταχ. Δ/ση: Κεφαλάς Αποκορώνου, 73008 Βάμος
Τηλέφωνο: 28250 83230, Fax: 28250 83231
E-mail: krevamou@gmail.com

Ιστολόγια: <http://krevamou.blogspot.gr> και <http://krevamouen.blogspot.gr>

Δίκτυο ΠΕ για ανακύκλωση: <http://anakyklososte.blogspot.gr>

Δίκτυο ΠΕ για σχολικούς κήπους: <http://krevamoukipos.blogspot.gr/>

Δίκτυο ΠΕ για σπήλαια: <http://spilaiakrevamou.blogspot.gr/>

ISBN: 978-618-83023-2-7

Το υλικό αυτό εκδόθηκε για να συνεισφέρει στην ομαλή ένταξη της διαφορετικότητας στις σχολικές μονάδες κι ευρύτερα στην κοινωνία. Η χρήση του από συναδέλφους είναι ελεύθερη, με μόνη παράκληση την αναφορά της πηγής.

Το σχέδιο Erasmus+ «Διεθνές σχολείο, ανοιχτό σε πρόσφυγες και μετανάστες» (2017-1-EL01-KA104-035865) **έχει εγκριθεί από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) και χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.**

Το περιεχόμενο απηχεί αποκλειστικά τις απόψεις της συγγραφικής ομάδας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ευθύνεται για οποιαδήποτε τυχόν χρήση των περιεχομένων σε αυτή τη δημοσίευση πληροφοριών.

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A.	Εισαγωγή	σελ. 3
B.	Το σχέδιο Erasmus+ του ΚΠΕ Βάμου	σελ. 4
Γ.	Οι μετακινήσεις	σελ. 5
1.	Ισλανδία - Μποργκαρνές	σελ. 6
2.	Ιταλία - Φλωρεντία	σελ. 8
3.	Ιταλία - Μπολόνια	σελ. 10
4.	Βρετανία - Λονδίνο	σελ. 12
5.	Γερμανία - Βερολίνο	σελ. 14
Δ.	Κλιματική αλλαγή και πρόσφυγες	σελ. 16
Ε.	Εκπαίδευση παιδιών προσφύγων και μεταναστών	σελ. 19
ΣΤ.	Μεθοδολογικά εργαλεία, προτάσεις και παιχνίδια	σελ. 21
1.	Μοντέλα διδασκαλίας	σελ. 21
α.	Μια πρόταση διδασκαλίας των ελληνικών ως δεύτερης γλώσσας με βάση τη μέθοδο Φρέιρε	σελ. 21
β.	Το μοντέλο της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας (Model of Intercultural Communicative Competence-ICC) του Μπάιραμ, 1997	σελ. 22
2.	Παιχνίδια γνωριμίας	σελ. 24
3.	Παιχνίδια για σπάσιμο του πάγου (Παγοθραύστες)	σελ. 25
4.	Παιχνίδια / Δραστηριότητες για την Ταυτότητα & τα Στερεότυπα	σελ. 26
7.	Παιχνίδια γλώσσας	σελ. 36
8.	Παιχνίδια εικόνων	σελ. 37
9.	Τεχνικές θεάτρου	σελ. 38
	Ασκήσεις θεάτρου - Παιχνίδια:	σελ. 38
ΣΤ.	Πηγές - Βιβλιογραφία	Σελ. 45

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έκδοση αυτή έρχεται να συνοψίσει εμπειρίες, ιδέες και προτάσεις που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος Erasmus+ KA1 με θέμα «Διεθνές σχολείο, ανοιχτό σε πρόσφυγες και μετανάστες» που υλοποίησε το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βάμου τη σχολική χρονιά 2017-2018 μετά από έγκριση του σχεδίου που είχε υποβάλει στο Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ).

Σε αυτή την έκδοση περιλαμβάνονται:

- ♦ Η περίληψη του σχεδίου Erasmus+ που υποβλήθηκε.
- ♦ Καταγραφή-αναφορά των εμπειριών από τις μετακινήσεις των μελών της Παιδαγωγικής Ομάδας (Π.Ο.) του ΚΠΕ Βάμου, στα πλαίσια του προγράμματος, στο Μποργκάρνές της Ισλανδίας, στη Φλωρεντία και τη Μπολόνια της Ιταλίας, στο Λονδίνο της Βρετανίας και το Βερολίνο της Γερμανίας.
- ♦ Μικρή αναφορά στη συσχέτιση της όξυνσης των προσφυγικών-μεταναστευτικών ροών με την κλιματική αλλαγή.
- ♦ Αναφορά στη μέχρι τώρα εκπαίδευση προσφύγων, παλινοστούτων και μεταναστών στην Ελλάδα.
- ♦ Μεθοδολογικά εργαλεία, προτάσεις και παιχνίδια που επιλέχθηκαν από τους Δομημένους Κύκλους Μαθημάτων στους οποίους συμμετείχαν τα μέλη της Π.Ο. του ΚΠΕ Βάμου.
- ♦ Πηγές και βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα.

Τμήμα αυτού του υλικού παρουσιάστηκε στο Βιωματικό Σεμινάριο για τη «Διαφορετικότητα και τη Συνύπαρξη» που οργάνωσε το ΚΠΕ Βάμου, στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων το Δεκέμβριο του 2017 με στόχο μια πρώτη μεταφορά εμπειριών, ιδεών και γνώσεων σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλους ενδιαφερόμενους.

Η έκδοση αυτή συμπληρώνει το υλικό και τις ιδέες που είχαν δοθεί τότε στους συμμετέχοντες, με στόχο να προσφέρει ένα βοήθημα στους εκπαιδευτικούς που έχουν μαθητές πρόσφυγες και μετανάστες στην τάξη και να συμβάλει στην ομαλή ένταξη τους στα σχολεία, προτείνοντας τον εμπλουτισμό της σχολικής και κοινωνικής ζωής με τον πλούτο των διαφορετικών πολιτισμών και γλωσσών που φέρνουν μαζί τους αυτά τα παιδιά.

B. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ERASMUS+ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΒΑΜΟΥ

Η Ευρώπη καλείται να αντιμετωπίσει τα κύματα των προσφύγων από τη Συρία, το Ιράκ και τους άλλους πολέμους για τον έλεγχο των φυσικών πόρων, με βάση τις ηθικές αξίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παράλληλα, το πρόβλημα εντείνεται από την κλιματική αλλαγή, τις φυσικές και περιβαλλοντικές καταστροφές. Η Ελλάδα, ως πύλη εισόδου πολλών προσφύγων και μεταναστών λόγω γεωγραφικής θέσης, καλείται να αντιμετωπίσει με ανθρωπισμό το ζήτημα και να φροντίσει για την ομαλή ένταξή τους στα σχολεία, στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, μιας κι αυτή τη στιγμή βρίσκονται εγκλωβισμένοι πάνω από 62.000 επίσημα καταγεγραμμένοι πρόσφυγες και περισσότεροι μετανάστες.

Στόχος του σχεδίου μας ήταν τα μέλη της Παιδαγωγικής Ομάδας (Π.Ο.) του ΚΠΕ Βάμου να πάρουν μέρος σε Σεμινάρια (Δομημένους Κύκλους Μαθημάτων) στην Ισλανδία, την Ιταλία, την Αγγλία και τη Γερμανία σχετικά με την εκπαίδευση και ενσωμάτωση προσφύγων και μεταναστών, τη χρήση παιδαγωγικών μεθόδων και νέων τεχνολογιών για την ομαλή ένταξή τους στα σχολεία, το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί γνωρίζουν όλοι Αγγλικά και άλλες ξένες γλώσσες. Ο Υπεύθυνος, δάσκαλος-φιλόλογος, έχει εργαστεί σε τμήματα υποδοχής παλινοστούτων και μεταναστών, η Αναπληρώτρια Υπεύθυνη, δασκάλα, έχει επίσης εργαστεί σε τμήματα υποδοχής παλινοστούτων και

μεταναστών, έχει ζήσει στο εξωτερικό κι είναι συγγραφέας βιβλίου για το Περιβαλλοντικό Παιχνίδι. Οι ειδικότητες των εκπαιδευτικών της Π.Ο. είναι: α) καθηγήτρια Αγγλικών, β) αρχιτέκτονας με σπουδές στην Αγγλία και μεταπτυχιακό στον *Περιβαλλοντικό Σχεδιασμό Πόλεων & Κτιρίων* και γ) καθηγήτρια Πληροφορικής που έχει εργαστεί ως υποδιευθύντρια σε ΙΕΚ.

Μετά από κάθε Σεμινάριο η εμπειρία μεταφέρθηκε στην υπόλοιπη Π.Ο., ώστε εμπλουτίστηκαν και αναδιαμορφώθηκαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Το ΚΠΕ Βάμου, ως μοναδικός δημόσιος φορέας επιμόρφωσης εκπαιδευτικών (αλλά και ενηλίκων) στην Περιφερειακή Ενότητα Χανίων οργάνωσε, το Δεκέμβριο του 2017, Σεμινάριο για την εκπαίδευση και την ένταξη προσφύγων και μεταναστών, με προτεραιότητα τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε τμήματα υποδοχής παλινοστούτων και μεταναστών και όσους καλούνται να διδάξουν σε τμήματα όπου φοιτούν πρόσφυγες και μετανάστες. Μεταφέρθηκαν έτσι γνώσεις κι εμπειρίες από τις μέχρι τότε συμμετοχές της Π.Ο. σε σεμινάρια.

Παράλληλα, μέσα από τα 3 Δίκτυα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που συντονίζονται από το ΚΠΕ Βάμου θα διαδοθούν γνώσεις και εμπειρίες από τις συμμετοχές όλης της Π.Ο..

Τέλος, εκπαιδευτικό υλικό θα αναρτηθεί στις ιστοσελίδες και τα ιστολόγια του.

Γ. ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

Ισλανδία - Μποργκαρνές

Ιταλία - Φλωρεντία

Ιταλία - Μπολόνια

Βρετανία - Λονδίνο

Γερμανία - Βερολίνο

ΙΣΛΑΝΔΙΑ (ΜΠΟΡΓΚΑΡΝΕΣ)

Το μέλος της Π.Ο. του ΚΠΕ Βάμου, **Μπάσιου Ανδριάνα** παρακολούθησε το σεμινάριο “Εκπαίδευση ευαισθητοποίησης σχετικά με τη μετανάστευση, το ρατσισμό και τις διακρίσεις” που διοργανώθηκε από τον οργανισμό Intercultural Iceland, στις 24-30 Σεπτεμβρίου, στο Borgarnes της Ισλανδίας.

Στο σεμινάριο έλαβαν μέρος εκπαιδευτικοί από διάφορες χώρες της Ευρώπης (Ισπανία, Γερμανία, Σουηδία, Ουγγαρία, Ιταλία). Στόχος του σεμιναρίου είναι τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί να γνωρίζουν και να είναι ευαίσθητοι σε σχέση με τα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις, τις διακρίσεις και την ένταξη και να γνωρίζουν πώς να αντιμετωπίζουν αυτά τα ζητήματα με τους μαθητές τους. Επιπλέον, να αναπτύξουν κορυφαίες πρακτικές στους παραπάνω τομείς και να έχουν σαφείς στόχους και στρατηγικές για τη βελτίωση των επικοινωνιακών ικανοτήτων των μαθητών και των διαπολιτισμικών ικανοτήτων τους, χρησιμοποιώντας καλά διαρθρωμένες και δημιουργικές μεθόδους συνεργασίας.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στο πρόγραμμα εκπαίδευσης ήταν περισσότερο πρακτική παρά θεωρητική, μέσω συνεργατικών εργασιών, διάφορων δραστηριοτήτων, συζητήσεων και εφαρμογή παραδειγμάτων πρακτικής κατάρτισης. Δόθηκαν σύντομες διαλέξεις οι οποίες έλαβαν χώρα μεταξύ των δραστηριοτήτων με βασικό στόχο τη μάθηση με πράξεις. Όλοι οι συμμετέχοντες συζήτησαν και παρουσίασαν δραστηριότητες στην αγγλική

γλώσσα και ανέπτυξαν σχέδια μαθήματος που εκπαιδεύουν τους μαθητές και τους συναδέλφους τους σε κοινωνικές και διαπολιτισμικές ικανότητες, και τους ευαισθητοποιούν στα παραπάνω θέματα.

Συγκεκριμένα οι στόχοι του σεμιναρίου ήταν οι εξής:

- Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να γίνουν ανοιχτοί, σκεπτόμενοι και δραστήριοι πολίτες, ώστε στην επικοινωνία τους με τους άλλους, να σέβονται και να εκτιμούν την ποικιλομορφία
- Να καταστούν οι μαθητές το κέντρο της μάθησης και να ενισχυθούν και να εκτιμηθούν διαφορετικές δεξιότητες και ικανότητες, ως υποστηρικτικές πτυχές του προγράμματος σπουδών
- Ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα όπως τα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις, οι διακρίσεις, ο αποκλεισμός και ο ρατσισμός
- Διδακτικές μέθοδοι για προσέγγιση διαφορετικών ηλικιακών ομάδων στις συγκεκριμένες θεματικές
- Οι εκπαιδευτικοί να μάθουν πώς να δημιουργούν ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ασφάλειας.

Ο οργανισμός Intercultural Iceland είναι μια μη κερδοσκοπική κοινοπραξία που αναπτύσσει καινοτόμες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και προσφέρει ένα ευρύ φάσμα διεπιστημονικής εμπειρογνωμοσύνης και δραστηριοτήτων κατάρτισης. Ιδρύθηκε το 2003 στο Ρέικιαβικ της Ισλανδίας. Οι κύριοι στόχοι της ICI είναι: Η καταπολέμηση κάθε είδους προκατάληψης και διακρίσεων με σκόπιμη διαβούλευση και εκπαίδευση και με την παροχή πρακτικής κατάρτισης

εκπαιδευτικών, η ενίσχυση της συνειδητοποίησης των πλεονεκτημάτων της διαφορετικότητας και των μεταναστών ως εμπλουτισμός για κάθε κοινωνία, η παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών διερμηνείας και μετάφρασης, η βελτίωση της πρόσβασης των μεταναστών στην ενημέρωση και η ενεργός συμμετοχή του πολίτη. Η κύρια εκπαιδεύτρια των σεμιναρίων είναι η Guðrún Pétursdóttir, ιδρυτής του ICI.

ΙΤΑΛΙΑ (ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ)

Το μέλος της Π.Ο. του ΚΠΕ Βάμου, **Ελένη Δεσποτίδου**, παρακολούθησε το σεμινάριο «**Αντιμετώπιση της Διαφορετικότητας: Διαπολιτισμική Διαχείριση Τάξης**» που διοργάνωσε η **Ακαδημία Δασκάλων Europass** στις 1-7 Οκτωβρίου στη **Φλωρεντία** της Ιταλίας. Στο σεμινάριο συμμετείχαν δάσκαλοι, καθηγητές και διευθυντές από την Ελλάδα, τη Γερμανία και την Ουγγαρία και πραγματοποιήθηκε στην Αγγλική γλώσσα.

Αυτό το σεμινάριο Erasmus+ απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, επαγγελματική, ενηλίκων, ειδικές ανάγκες), εκπαιδευτές δασκάλων/συμβούλους επαγγελματικής σταδιοδρομίας, συμβούλους εκπαίδευσης, διευθυντές/διευθυντές σχολείων/οργανώσεων που παρέχουν εκπαίδευση ενηλίκων και εργάζονται σε πολυπολιτισμικές τάξεις και σε (επί πληρωμή ή εθελοντικά) διοικητικό προσωπικό σε ιδρύματα/οργανισμούς.

Η πολυμορφία θέτει υπό αμφισβήτηση τις παραδοσιακές στρατηγικές διδασκαλίας και απαιτεί καινοτόμες λύσεις. Αυτό το σεμινάριο ασχολήθηκε με θέματα όπως: πώς είναι δυνατόν να δημιουργηθεί ένα πρόγραμμα σπουδών κατάλληλο τόσο για μαθητές στη μητρι-

κή τους γλώσσα όσο και μη, πώς μπορούν οι εκπαιδευτικοί να αντιμετωπίσουν γλωσσικές και επικοινωνιακές δυσκολίες και πώς μπορούν οι μαθητές να αλληλεπιδρούν με παραγωγικό τρόπο ανεξάρτητα από την πολιτισμική τους ταυτότητα.

Μέσα από τη συζήτηση περιπτώσεων, την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και την ανάληψη δραστηριοτήτων, οι συμμετέχοντες διερεύνησαν τις διαπολιτισμικές εκπαιδευτικές πρακτικές. Έλαβαν προτροπές για την προώθηση της επικοινωνίας στις τάξεις τους και εξερεύνησαν λύσεις για το σχεδιασμό δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών των νεοεισερχομένων χωρίς να διακόπτουν την κανονική ροή της διδασκαλίας. Παρουσιάστηκαν στρατηγικές διδασκαλίας με συγκεκριμένους ή και συνολικούς στό-

χους (παιχνίδια ρόλων, συνεργατική μάθηση και πολλά άλλα).

Συγκεκριμένα, οι στόχοι του σεμιναρίου ήταν οι εξής:

- διάρκεια του μαθήματος,
- Εκμάθηση στρατηγικών διδασκαλίας με συγκεκριμένους στόχους όπως, παιχνίδια ρόλων, συνεργατική μάθηση,
- Εμπειρογνωμοσύνη σχετικά με τη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Συνολικά, το σεμινάριο βοήθησε τους συμμετέχοντες να αποκτήσουν ευρύτερη συνειδητοποίηση σχετικά με διαφορετικές προσεγγίσεις μάθησης, τη διαπολιτισμική επικοινωνία, τις καινοτόμες μεθόδους και το πώς να μετατρέψουν τη διαφορετικότητα από δυσκολία σε δυνατότητα.

Στα θετικά του Σεμιναρίου ήταν το πολιτιστικό κομμάτι της γνωριμίας με την πανέμορφη και πολύ ενδιαφέρουσα πόλη της Φλωρεντίας, την περιοχή της Τοσκάνης και τον ιταλικό πολιτισμό.

Το EUROPASS είναι ένας διεθνής φορέας παροχής μαθημάτων με πάνω από 15 χρόνια εμπειρίας στη διοργάνωση μαθημάτων για Ευρωπαίους εκπαιδευτικούς. Ο κύριος εκπαιδευτής του σεμιναρίου ήταν η Sheila Crown, καθηγήτρια Αγγλικών.

- Δυνατότητα επιλογής διαφορετικών μαθησιακών προσεγγίσεων και κατάλληλων μεθόδων για διαφορετικές τάξεις, πλαίσια και στιγμές κατά τη

ΙΤΑΛΙΑ (ΜΠΟΛΟΝΙΑ)

Σε Σεμινάριο 35 ωρών στη **Μπολόνια** της Ιταλίας με θέμα «Η ποικιλότητα και διαπολιτισμική μάθηση μέσα στη σχολική τάξη» συμμετείχε το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βάμου από τις **22 έως τις 29 Οκτωβρίου**. Η δράση ήταν στα πλαίσια του προγράμματος Erasmus+ με τίτλο «Διεθνές σχολείο, ανοιχτό σε πρόσφυγες και μετανάστες» που έχει εγκριθεί για το ΚΠΕ από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ).

Σκοπός του Σεμιναρίου ήταν να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να αντιμετωπίσουν στερεότυπα και προσωπικές προκαταλήψεις, να εξερευνήσουν διαφορετικές οπτικές μέσα από τη συμμετοχή σε ασκήσεις προσομοίωσης, να γνωρίσουν νέες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση που μπορεί να εφαρμοστούν σε ποικιλόμορφες πολιτιστικά σχολικές τάξεις. Να μάθουν περισσότερα για το ρόλο του εκπαιδευτικού στη διαδικασία ένταξης παιδιών που είναι μετανάστες, πρόσφυγες ή άτομα με ειδικές ανάγκες, να ανταλλάξουν καλές πρακτικές και να συζητήσουν προκλήσεις με συναδέλφους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές.

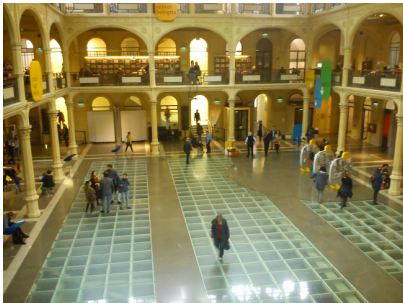
Συμμετείχαν συνολικά 14 εκπαιδευτι-

κοί από 7 ευρωπαϊκές χώρες: 3 από τη **Βουλγαρία** (Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης), 2 από τη **Σουηδία** (από Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση – νηπιαγωγός και δασκάλα), 3 από τη **Φινλανδία** (1 από τάξη υποδοχής προσφύγων και μεταναστών μαθητών και 2 από Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση), 1 από την **Αυστρία** (Αγγλικών από το Ευρωπαϊκό Σχολείο Μέσης Εκπαίδευ-

σης της Βιέννης), 2 από το **Βέλγιο** (1 από την Ακαδημία εκπαίδευσης νηπιαγωγών και 1 Συντονιστής εκπαιδευτικών Μέσης Εκπαίδευσης από τη Φλαμανδία), 2 από τη **Γερμανία** (από σχολείο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) και 1 από την **Ελλάδα** (ο **Φώτης Ποντικάκης**, Υπεύθυνος του ΚΠΕ Βάμου).

Εικόνες από τη Borsa Biblioteca της Μπολόνια

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η επίσκεψη σε σχολείο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στη γειτονική πόλη **Budrio**, η ξενάγηση στους χώρους του και η συζήτηση με τους συναδέλφους εκπαιδευτι-

κούς του σχολείου. Εξίσου σημαντική ήταν και η επίσκεψη, ενημέρωση και συζήτηση στους χώρους της Μη Κυβερ-

νητικής Οργάνωσης [Africa e Mediterraneo](#) η οποία έχει αναπτύξει σπουδαίο έργο για την ευαισθητοποίηση πολιτών και μαθητών με τη χρήση [εικονογραφημένων ιστοριών](#) (comics) που σχεδίασαν μετανάστες που ζουν σε διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες, ανάμεσά τους και Έλληνες και Κύπριοι μετανάστες σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Στα θετικά επίσης του Σεμιναρίου ήταν το πολιτιστικό κομμάτι της γνωριμίας με τον Ιταλικό πολιτισμό αλλά και με τα διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες μέσα από τις παρουσιάσεις και τις συζητήσεις με τους εκπαιδευτικούς άλλων χωρών. Το Σεμινάριο αυτό οργανώθηκε από τον οργανισμό [IFOM](#) με έδρα τη Μπολόνια της Ιταλίας.

Εικόνες από Ιταλικό σχολείο

ΒΡΕΤΑΝΙΑ (ΛΟΝΔΙΝΟ)

σαρμογή μειονοτικών ομάδων και αποκλεισμένων ατόμων, στη σχολική ζωή και τάξη.

Χαρακτηριστικό της επτάημερης εκπαίδευσης ήταν η χρήση διαδραστικών δραστηριοτήτων, παιχνιδιών ρόλων και ασκήσεων δραματοποίησης, για τη μετάδοση της γνώσης. Ελάχιστο χώρο και χρόνο κατείχαν στο σεμινάριο παραδοσιακές μέθοδοι διδασκαλίας, όπως η διάλεξη και η παρουσίαση.

Με εργαλείο την δραματοποίησης

Το μέλος της παιδαγωγικής ομάδας του ΚΠΕ Βάμου, **Ορφανουδάκη Μαρία**, συμμετείχε στην εβδομαδιαία εκπαίδευση με τίτλο «Το δημιουργικό δράμα ως εργαλείο για την κοινωνική ενσωμάτωση και ένταξη των προσφύγων» που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 5-11/02/2018 στο Λονδίνο και διοργάνωσε ο οργανισμός «Utopia τέχνη και εκπαίδευση». Η εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια υλοποίησης σχεδίου erasmus+, από το ΚΠΕ Βάμου, με τίτλο «Διεθνές Σχολείο ανοιχτό σε πρόσφυγες και μετανάστες».

Το σεμινάριο απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων και στελέχη εκπαίδευσης. Παρείχε τεχνικές και εργαλεία για την ομαλή ένταξη και προ-

διερευνήθηκαν τα παρακάτω πεδία:

- Ανάπτυξη συνδέσμων σε ανομοιογενείς ομάδες
- Ένταξη μελών σε ομάδα που τείνουν να αποκλείονται από αυτή
- Αντιμέτωπιση κρίσιμων καταστάσεων στη σχολική ζωή, όπως για παράδειγμα η εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών απέναντι σε μετανάστες
- Ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που φέρει μία μειονότητα ή ένας μετανάστης και χρήση τους στη διδασκαλία.
- Διδασκαλία συγκεκριμένων αντικειμένων (γλώσσα, μαθηματικά κ.α.) σε μετανάστες.

- Χρήση του παιχνιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην προσπάθεια ένταξης περιθωριοποιημένων μαθητών στην ομάδα.

Οι θεματικές, οι μέθοδοι και οι δραστηριότητες που εφαρμόστηκαν στο σεμινάριο ήταν ένας σημαντικός παράγοντας επίτευξης των αρχικών διδακτικών στόχων της εκπαίδευσης. Πολύ θετική και ενισχυτική ως προς τις έννοιες της διαφορετικότητας και της αποδοχής του διαφορετικού, ήταν η πολυπολιτισμική ταυτότητα του σεμιναρίου.

Οι εισηγητές ήταν από την Αγγλία, τη Βραζιλία και την Τουρκία. Οι συμμετέχοντες, δέκα στο σύνολο ήταν όλοι εκπαιδευτικοί, από την Πολωνία, την Εσθονία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Σλοβενία και την Ελλάδα. Τέλος το Λονδίνο ως πόλη πολυπολιτισμική, με

μεγάλη ποικιλία στον πληθυσμό της, αποτέλεσε ιδανικό περιβάλλον για την διερεύνηση των εννοιών της σύνδεσης και αμοιβαίας αποδοχής διαφορετικών πολιτισμών και την ανάδειξη της δυναμικής, που προκύπτει από την αλληλεπίδραση διαφορετικών ανθρώπων που δρουν κάτω από κοινούς στόχους.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ (ΒΕΡΟΛΙΝΟ)

Η αναπληρώτρια υπεύθυνη του ΚΠΕ Βάμου, **Παπαδογιαννάκη Κωνσταντίνα** παρακολούθησε σεμινάριο με θέμα: «**Διαπολιτισμικότητα στο σχολείο**» που διοργάνωσε ο οργανισμός **Globtrain GbR, EU Project Management** και πραγματοποιήθηκε στις 18-24 Μαρτίου 2018, στο Βερολίνο. Στο σεμινάριο συμμετείχαν νηπιαγωγοί, δάσκαλοι και καθηγητές από την Ισπανία, την Ιρλανδία, την Ιταλία και την Αυστρία και πραγματοποιήθηκε στην Αγγλική γλώσσα.

Το σεμινάριο απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων και

στελέχη εκπαίδευσης, σε συμβούλους εκπαίδευσης, διευθυντές/διευθυντές σχολείων/οργανώσεων που παρέχουν εκπαίδευση ενηλίκων, που εργάζονται σε πολυπολιτισμικές τάξεις και σε διοικητικό προσωπικό σε ιδρύματα/οργανισμούς.

Η διαπολιτισμικότητα του νέου σχο-

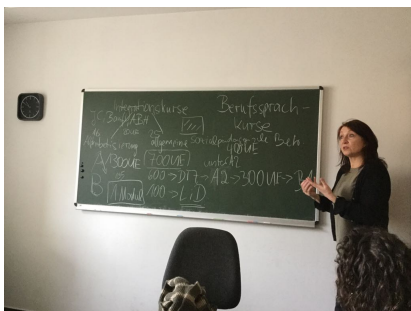

λείου θέτει νέα δεδομένα και νέες προκλήσεις και απαιτεί καινοτόμες λύσεις. Αυτό το σεμινάριο ασχολήθηκε με θέματα όπως: α) πώς μπορούμε να διαχειριστούμε τις πολιτισμικές συγκρούσεις στο χώρο του σχολείου (τόσο σε επίπεδο μαθητών όσο και σε επίπεδο οικογένειας), β) ποια τα 4 σημαντικότερα μοντέλα πολιτισμικής κατανόησης, γ) ποιες είναι οι προτεινόμενες τεχνικές και τα εργαλεία τα οποία θα μπορούσαν να μας βοηθήσουν να επιλύσουμε τυχόν πολιτισμικές συγκρούσεις στην τάξη, το μοντέλο του Byram για την διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα και πώς μπορούν οι μαθητές να αλληλεπιδρούν με παραγωγικό τρόπο ανεξάρτητα από την πολιτισμική τους ταυτότητα.

Μέσα από την παρουσίαση των καταγεγραμμένων μοντέλων και τη συζήτηση πάνω σ' αυτά, την κατάθεση εμπειριών και την ανταλλαγή απόψεων, οι συμμετέχοντες διερεύνησαν τις διαπολιτισμικές εκπαιδευτικές πρακτικές. Έλαβαν γνώσεις και εργαλεία για να προωθήσουν την επικοινωνία στις τάξεις τους προλαβαίνοντας και λύνοντας διαπολιτισμικές συγκρούσεις στην τάξη

τους. Επισκέφθηκαν διαπολιτισμικά σχολεία μεταναστών και σχολεία εκμάθησης της γλώσσας (γερμανικής) για ενήλικες, όπου ενημερώθηκαν για τις στρατηγικές διδασκαλίας καθώς και για το ισχύον σύστημα στην Γερμανία.

Συγκεκριμένα, οι στόχοι του σεμιναρίου ήταν οι εξής:

- παροχή βασικών γνώσεων σχετικά με τις συγκρούσεις που δημιουργούνται σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον,
- πρόταση μεθόδων για επίλυση διαπολιτισμικών συγκρούσεων,
- ανταλλαγή καλών πρακτικών με τους Γερμανούς δασκάλους με προκείμενο τον μετριασμό, την διαχείριση των συγκρούσεων,
- προτάσεις για υιοθέτηση δραστηριοτήτων μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα κάθε χώρας οι οποίες εγγυώνται την διαπολιτισμική κατανόηση.

Συνολικά, το σεμινάριο βοήθησε τους συμμετέχοντες να αποκτήσουν γνώσεις πάνω στην διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα, στην πολιτισμική κατανόηση καθώς και στους τρόπους επίλυσης διαπολιτισμικών συγκρούσεων.

Το Globtrain GbR είναι ένας φορέας που ειδικεύεται στην οργάνωση και το συντονισμό σχεδίων κινητικότητας με τη χρηματοδότηση της Ε.Ε., ιδίως σε προγραμμάτων Erasmus+. Κύριοι εκπαιδευτές του σεμιναρίου ήταν ο **Fabrizio Ranieri** και η **Miriam Simone**.

Δ. ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Στα ΜΜΕ, ορισμένοι ισχυρίζονται ότι η τρομοκρατική επίθεση στο Παρίσι ή και το κύμα των προσφύγων «επισκίασαν» την Παγκόσμια Σύνοδο για την Κλιματική Αλλαγή που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι, ή ότι τα μεγάλα αυτά γεγονότα έβαλαν σε δεύτερη μοίρα την Παγκόσμια Σύνοδο και το θέμα της Κλιματικής Αλλαγής. Αγνοούν όμως σκόπιμα ή άθελά τους το νήμα που συνδέει τα τρία αυτά μεγάλα γεγονότα: Τη σύνδεση των επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής με τα κύματα προσφύγων και με την έξαρση της βίας και της τρομοκρατίας.

Η μεγάλη κρίση στη Συρία ξεκίνησε από μια μεγάλη ξηρασία, εξαιτίας της Κλιματικής Αλλαγής το Σεπτέμβριο του 2010, στο βορειοανατολικό τμήμα της χώρας, εκεί ακριβώς που σήμερα κυριαρχεί ο ISIS. Οδηγήθηκαν τότε εκατομμύρια Σύριοι σε ακραία φτώχεια. Οι αναφορές του ΟΗΕ τότε έκαναν λόγο για 1,3 εκατομμύρια ανθρώπους που υπέφεραν για τέταρτη συνεχή χρονιά από την ξηρασία και προειδοποιούσαν ότι απειλείται η διατροφική ασφάλεια 2 έως 3 εκατομμυρίων ανθρώπων που βρίσκονταν σε κατάσταση ακραίας φτώχειας (*La sequía deja en Siria a*

millones de personas en la "pobreza extrema", 10/09/2010,

www.europapress.es). Ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία ξεκίνησε λίγους μήνες αργότερα, το Μάρτιο του 2011, ακριβώς από αυτή την περιοχή που είχε πληγεί από την ξηρασία.

Ο βραβευμένος με Πούλιτζερ γνωστό δημοσιογράφος Thomas Friedman επανειλημμένα με άρθρα και βιβλία του συνδέει ευθέως τους πολέμους με περιβαλλοντικούς παράγοντες: «Όλες οι εντάσεις για την γη, το νερό, την τροφή μας λένε κάτι: Το Αραβικό ξύπνημα [Σ.Σ. η «Αραβική Άνοιξη»] δε δημιουργήθηκε μόνο από πολιτικές και οικονομικές εντάσεις, αλλά, λιγότερο εμφανώς, και από περιβαλλοντικές, πληθυσμιακές και κλιματικές εντάσεις. Εάν εστιάζουμε μόνο στο πρώτο κι όχι στο δεύτερο, ποτέ δε θα καταφέρουμε να βοηθήσουμε στη σταθεροποίηση αυτών των κοινωνιών.» (*Thomas Friedman, The Other Arab Spring, 7 Απριλίου 2012, The New York Times*). Το 60% της γης της Συρίας αντιμετώπισε μεταξύ 2006 και 2011 τις χειρότερες στην Ιστορία της ξηρασίες και καταστροφές σοδειάς, σύμφωνα με αναφορά του Κέντρου για το Κλίμα και την Ασφάλεια της Ουάσινγκτον. 75% των Σύριων που εξαρτιόνταν από τη γεωργία, ιδιαίτερα στα βορειοανατολικά και στα νότια, είχαν ολοκληρωτική καταστροφή σοδειάς. Οι κτηνοτρόφοι στο βορειοανατολικό τμήμα της χώρας έχασαν 85% των ζώων που εξέτρεφαν, κάτι που επηρέασε 1,3 εκατομμύρια ανθρώπους. Οι ξηρασίες στη Μέση Ανατολή το χειμώνα –περί-

οδο που παραδοσιακά η περιοχή με τις βροχές αναπλήρωνε τα υδάτινα αποθέματα της- αυξάνονται κι εν μέρει υπεύθυνα είναι η Κλιματική Αλλαγή που προκαλείται από τον άνθρωπο, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία (Βλ. *Thomas Friedman, όπως παραπάνω*).

Ο πόλεμος στο Νταρφούρ της Αφρικής θεωρείται ο πρώτος «κλιματικός πόλεμος» κι υπάρχουν μελέτες που δείχνουν την επίδραση του φαινομένου Ελ Νίνιο στους εμφυλίους πολέμους των κρατών των τροπικών. Η Αραβική Άνοιξη στην Τυνησία, την Αίγυπτο, τη Λιβύη κ.α. ξεκίνησαν ως εξεγέρσεις για την τιμή των τροφίμων και η υποβόσκουσα διατροφική κρίση είχε επηρεαστεί

από περιβαλλοντικούς, κλιματικούς κι ενεργειακούς παράγοντες. (*Florent Marceillesi-Rosa Martinez, El Diario, 9 Σεπτεμβρίου 2015 και Green European Journal, 29 Σεπτεμβρίου 2015*). Σήμερα, η Κλιματική Αλλαγή είναι η κύρια αιτία μετανάστευσης στον κόσμο (40 εκατομμύρια μόνο το 2011), ενώ η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εκτιμά ότι, τα επόμενα 50 χρόνια, έως και 1 δισεκατομμύριο άνθρωποι κυρίως –αλλά όχι μόνο- από φτωχές χώρες θα αναγκαστούν να μεταναστεύσουν εξαιτίας της Κλιματικής Αλλαγής (Βλ. *Green European Journal, 29 Σεπτεμβρίου 2015*).

Όλα τα παραπάνω κάνουν περισσότερο από επιτακτική την ανάγκη να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Η Παγκόσμια Σύνοδος στο Παρίσι είναι μια ευκαιρία για την ανθρωπότητα να υπάρξουν δεσμεύσεις και μέτρα που θα μας οδηγήσουν σε έναν κόσμο πέρα από το πετρέλαιο, τον άνθρακα, το λιγνίτη, τη ρύπανση και τους πολέμους για τον έλεγχο των ενεργειακών πηγών. Ας πάψουν οι G20

(τα 20 πλουσιότερα κράτη) να επιδοτούν με 452 δισεκατομμύρια το χρόνο το πετρέλαιο, ας στρέψουν αυτά τα χρήματα προς τις Ήπιες κι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, προσφέροντας αποκεντρωμένα συστήματα παροχής δωρεάν ενέργειας με άμεση προτεραιότητα τις φτωχότερες περιοχές και τους φτωχούς ανθρώπους. Μόνο έτσι θα περιορίσουμε την κλιματική αλλαγή, τη ρύπανση και τα κύματα των προσφύγων, επιτρέποντας στους ανθρώπους να ζουν στον τόπο τους καλλιεργώντας τη γη τους και παράγοντας οι ίδιοι την ενέργειά τους με αποκεντρωμένο τρόπο δίχως ρύπανση.

Ε. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ*

**Απόσπασμα από Εισήγηση του Υπεύθυνου του ΚΠΕ Βάμου, Φώτης Ποντικάκη, στο 25^ο Συνεδρίου ΔΟΕ – ΠΟΕΔ, Λευκωσία, Κύπρος, 19-20 Απριλίου 2017*

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην εκπαίδευση, που είναι ο υπότιτλος του Συνεδρίου ΔΟΕ–ΠΟΕΔ, κινδυνεύει να αφήσει την εντύπωση ότι η οικονομική κρίση είναι ένα φυσικό φαινόμενο. Δε φαίνονται σε αυτό τον τίτλο οι θύτες και τα θύματα της οικονομικής κρίσης. Στην πραγματικότητα, πιο σωστός θα ήταν ένας τίτλος όπως «οι επιπτώσεις της οικονομικής λεηλασίας στην εκπαίδευση». Διότι περί οικονομικής λεηλασίας πρόκειται, ακριβώς όπως στη δεκαετία του '90, όταν έγινε η οικονομική λεηλασία των χωρών της ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων δημιουργώντας κύματα προσφύγων και μεταναστών προς τη Δυτική Ευρώπη και προς την Ελλάδα. Γι' άλλη μια φορά έχουμε οικονομική λεηλασία, της Ελλάδας αυτή τη φορά, για τη διάσωση των τραπεζών και προς όφελος των πολυεθνικών και μεγάλων εταιρειών, περικόπτοντας τη δημόσια Παιδεία και Υγεία.

Η εκπαίδευση των παιδιών των προσφύγων και μεταναστών δεν είναι ένα καινούριο ζήτημα για τα ελληνικά δεδομένα. Εκτός από την αντιμετώπιση του ζητήματος μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, όταν η Ελλάδα υποδέχτηκε 1,5 εκατομμύριο πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία, στο πιο πρόσφατο παρελθόν, αντιμετωπίστηκε το θέμα των παιδιών των προσφύγων και μεταναστών στις δεκαετίες του '90 και του 2000, μετά τις

κοινωνικοπολιτικές αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη και τις Βαλκανικές χώρες.

Ήταν τότε που στην Ελλάδα βρέθηκαν εκατομμύρια άνθρωποι, πρόσφυγες και μετανάστες, κι ανάμεσά τους πάρα πολλά παιδιά. Δώσαμε τότε και κερδίσαμε τη μάχη της εγγραφής των παιδιών στα σχολεία, ακόμη κι όταν δεν είχαν χαρτιά, καθώς κάποια από τα παιδιά ήταν πρόσφυγες από εμπόλεμες περιοχές, όπως π.χ. από την πρώην Γιουγκοσλαβία. Πώς να ζητήσεις πιστοποιητικά γέννησης, μετεγγραφής από ένα παιδί που ερχόταν από ένα σχολείο του Σεράγεβο, το οποίο εκείνες τις μέρες βομβαρδιζόταν; Από ποιον θα ζητούσες τέτοια έγγραφα; Θα τα αναζητούσαμε στα ερείπια; Σήμερα, αυτά τα παιδιά, που τότε δώσαμε μάχη για να γραφτούν στα σχολεία έχουν αποφοιτήσει από τα ελληνικά σχολεία, κάποια έχουν τελειώσει κι ελληνικά πανεπιστήμια και δουλεύουν εδώ ή σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, έχοντας εδώ και χρόνια νομιμοποιηθεί.

Ήταν πολύ σημαντικό γεγονός το ότι κερδίσαμε τότε τη μάχη της εγγραφής των παιδιών στα σχολεία, γιατί έτσι αποτρέψαμε την περιθωριοποίησή τους, η οποία θα οδηγούσε μαθηματικά στο να πέσουν θύματα ρατσισμού, εκμετάλλευσης κι εγκληματικότητας. Παιδιά εκτός σχολείου πολύ εύκολα θα κατέληγαν μέλη ή θύματα συμμοριών.

Η μάχη όμως κατά της περιθωριοποίησης έπρεπε να δοθεί κι εντός του σχολείου. Η δεύτερη μάχη που έπρεπε να δώσουμε ήταν κατά της λογικής της

γκετοποίησης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών, της συγκέντρωσής τους σε ειδικά σχολεία-γκέτο, μόνο για μετανάστες. Η αρχική αντιμετώπιση της ελληνικής Πολιτείας ήταν η **δημιουργία Διαπολιτισμικών Σχολείων**, ενός σε κάθε πόλη όπου υπήρχαν αρκετά παιδιά προσφύγων και μεταναστών, με εξειδικευμένο προσωπικό κι ειδικά προγράμματα με την υποστήριξη κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων και άλλου προσωπικού, ανάμεσά τους και δασκάλων των χωρών καταγωγής τους.

Όντας όμως ωρομίσθιοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι ψυχολόγοι και οι δάσκαλοι των χωρών καταγωγής, οι οποίοι διορίζονταν μάλιστα με ευρωπαϊκά κονδύλια κι όχι από τον προϋπολογισμό, είχαν **ελάχιστες ώρες την εβδομάδα στο σχολείο**, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να προσφέρουν πολλά. Αν προσθέσουμε σε αυτό τις γνωστές συνήθειες καθυστερήσεις στο διορισμό και την τοποθέτησή τους, καταλαβαίνουμε πως λίγα μπορούσαν να προσφέρουν.

Ο δεύτερος θεσμός που κλήθηκε να προσφέρει τότε στην ένταξη των παιδιών των προσφύγων και των μεταναστών στα σχολεία ήταν **ο θεσμός των Τάξεων Υποδοχής**. Οι Τάξεις Υποδοχής Παλινοστούντων και Μεταναστών δημιουργήθηκαν σε σχολεία όπου υπήρχε επαρκής αριθμός παιδιών παλινοστούντων και μεταναστών, δηλαδή πάνω από 8. Εάν ήταν έως 8, τότε το Υπουργείο θεωρούσε ότι η ανάγκη μπορεί να καλυφθεί με τη λειτουργία Φροντιστηριακού Τμήματος. Τόσο το Φροντιστηριακό Τμήμα όσο και η Τάξη Υποδοχής καλύπτονται με δάσκαλο του

σχολείου ή άλλο δάσκαλο που το ζητάει.

Οι τάξεις υποδοχής δε στηρίχτηκαν με την απαιτούμενη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, οι οποίοι συχνά βρίσκονται με μόνη βοήθεια τις όποιες οδηγίες του Υπουργείου για χωρισμό π.χ. των παιδιών σε τέσσερις ομάδες με βάση τη γνώση ελληνικών που είχαν: Αρχάριους μικρούς και μεγάλους, Προχωρημένους μικρούς και μεγάλους.

Διεκδικήσαμε τότε την εγγραφή όλων των παιδιών παλινοστούντων, προσφύγων και μεταναστών στα σχολεία της γειτονιάς τους κι όχι σε σχολεία – γκέτο. Δεν ήταν μια εύκολη μάχη, καθώς υπήρχαν συνάδελφοι διευθυντές σχολείων που αρνούσαν να εγγραφούν τα παιδιά στο σχολείο τους με διάφορα προσχήματα, συνήθως ότι δεν είχαν τα απαραίτητα έγγραφα. Κάναμε κυριολεκτικά εκστρατεία για την εγγραφή όλων των παιδιών με ή χωρίς χαρτιά, γιατί η θέση των παιδιών είναι στο σχολείο, μια εκστρατεία τόσο εντός όσο κι εκτός του κλάδου. Καταφέραμε, με τη διασπορά των παιδιών στα σχολεία της γειτονιάς τους και την εγγραφή στην τάξη της ηλικίας τους με την υποστήριξη για μερικές ώρες τη μέρα από την Τάξη Υποδοχής, να προλάβουμε στα Χανιά τη γκετοποίηση και περιθωριοποίηση των παιδιών και τα προβλήματα ρατσισμού. Η εμπειρία ακόμη έδειξε ότι **όπου δημιουργούνταν σχολεία - γκέτο** μόνο για παλινοστούντες και μετανάστες, προέκυπταν σοβαρά προβλήματα καθώς **τα παιδιά ομαδοποιούνταν σε εθνική βάση** (μια ομάδα οι Σύριοι, άλλη οι Γεωργιανοί, άλλη οι Ρώσοι κλπ) και **δημιουργούνταν σοβαρές συ-**

γκρούσεις μεταξύ τους. Επιπλέον, **καθυστερούσε σημαντικά η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας** (αν τη μάθαιναν ποτέ) και **κατά συνέπεια η κοινωνική τους ένταξη. Αντίθετα, τα παιδιά που εντάσσονταν στα σχολεία της γειτονιάς τους με υποστήριξη Τάξης Υποδοχής μάθαιναν πολύ γρήγορα την ελληνική γλώσσα** (πρώτα προφορικά κι έπειτα γραπτά), με καθοριστικό ρόλο αυτόν της ένταξής τους στη μεικτή ομάδα της σχολικής τάξης, την καθημερινή συνύπαρξη και συνεργασία τους με Ελληνόπουλα στην τάξη της ηλικίας τους. Εντάσσονταν πολύ γρήγορα κοινωνικά μέσα από το παιχνίδι και την καθημερινή τους επαφή με τα άλλα παιδιά στο σχολείο.

Καταφέραμε τότε στα Χανιά να λειτουργούν αρκετές Τάξεις Υποδοχής, να μην υπάρχουν συγκρούσεις και προβλήματα παρά το ότι **στα σχολεία των Χανίων οι παλινοστούντες, πρόσφυγες και αλλοδαποί μαθητές ξεπερνούσαν το 10% του μαθητικού δυναμικού και προέρχονταν από 24 διαφορετικές εθνότητες στα τέλη της δεκαετίας του '90!**

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σήμερα η χώρα μας βρίσκεται αντιμετώπιη γι' άλλη μια φορά με το ζήτημα της εκπαίδευσης παιδιών προσφύγων και μεταναστών, εξαιτίας του κύματος προσφύγων και μεταναστών κυρίως από τον πόλεμο της Συρίας.

Δυο χρόνια μετά την εμφάνιση αυτού του προσφυγικού κύματος, δυστυχώς η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών παραμένουν εκτός σχολείου, στους καταυλισμούς προσφύγων ή σε άγνωστη τοποθεσία. Ελάχιστα παιδιά εντά-

χθηκαν σε σχολεία.

Ακόμη χειρότερη είναι η κατάσταση για τα παιδιά που παραμένουν ή διδάσκονται, συνήθως με πρωτοβουλία εθελοντών, στους καταυλισμούς προσφύγων. Τα παιδιά-πρόσφυγες αντιμετωπίστηκαν χωρίς να ληφθεί υπόψη η εμπειρία που διαθέτουμε στο ζήτημα αυτό από τη δεκαετία του '90.

Η **πρόταση** που έχουμε να κάνουμε προκύπτει από την πολύχρονη εμπειρία μας με τη λειτουργία Τάξεων Υποδοχής από τη δεκαετία του '90:

- **Άμεση ένταξη όλων των παιδιών στα σχολεία της γειτονιάς** τους κι όχι σε σχολεία-γκέτο.
- **Ένταξη των παιδιών στις τάξεις της ηλικίας τους.**
- **Υποστήριξη τους με Τάξεις Υποδοχής** σε όλα τα σχολεία όπου εντάσσονται.
- **Επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών** που εργάζονται σε τάξεις υποδοχής και σε τμήματα με παλινοστούντες, πρόσφυγες και μετανάστες μαθητές.
- **Δημιουργία κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και βιβλίων.**
- **Διδασκαλία της γλώσσας της χώρας καταγωγής των μαθητών** για να μη χάσουν την επαφή με τη χώρα προέλευσής τους και τον πολιτισμό τους.
- Υποστήριξη των παιδιών με ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς. **Καθιέρωση ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού σε όλα τα σχολεία.**
- **Καθιέρωση δωρεάν σίτισης για όλα τα παιδιά** σε όλα τα σχολεία, αντιμετωπίζοντας έτσι την αυξανόμενη φτώχεια και προωθώντας παράλληλα την υγιεινή διατροφή.

ΣΤ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

α. Μια πρόταση διδασκαλίας των ελληνικών ως δευτερης γλώσσας με βάση τη μέθοδο Φρέϊρε

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΟΥΛΟ ΦΡΕΪΡΕ

Κεντρικό στοιχείο στην παιδαγωγική θεωρία του Πάουλο Φρέϊρε παίζει η αμφισβήτηση της παραδοσιακής παιδαγωγικής, την οποία ονομάζει «**τραπεζική αγωγή**», μια αγωγή που αντιμετωπίζει το μαθητή ως ένα άδειο κεφάλι που πρέπει να γεμίσει με γνώσεις, όπως μια τράπεζα που γεμίζει με καταθέσεις. Στον αντίποδα αυτής της παιδαγωγικής ανέπτυξε τη θεωρία της «**προβληματίζουσας αγωγής**» που περιγράφει στο περίφημο βιβλίο του «**Η Αγωγή του Καταπιεζόμενου**» (Pedagogy of the Oppressed). Η **προβληματίζουσα αγωγή** έχει ως επίκεντρό της τα προβλήματα του εκπαιδευόμενου, τα οποία και χρησιμοποιεί για το παιδαγωγικό της έργο. Μέσα από τη συζήτηση και την ενασχόληση με τα προβλήματα του εκπαιδευόμενου ανα-

πτύσσεται ο κοινωνικός προβληματισμός, αναδεικνύεται η κοινωνική ανισότητα και η αδικία και η εκπαίδευση γίνεται όχημα κοινωνικής μεταρρύθμισης και αλλαγής. Ο Πάουλο Φρέϊρε προσπαθεί μέσα από την εκπαίδευση να δώσει φωνή στους καταπιεζόμενους, σε όλους αυτούς που δεν έχουν φωνή («**κουλουρά της σιωπής**»).

Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΦΡΕΪΡΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΥ

Η μέθοδος Φρέϊρε για την καταπολέμηση του αναλφαριθμισμού βασίζεται στις αρχές της προβληματίζουσας αγωγής σε αντιπαράθεση με την παραδοσιακή τραπεζική αγωγή. Οι εκπαιδευτικοί που πρόκειται να εφαρμόσουν τη μέθοδο Φρέϊρε, πρέπει πρώτα από όλα να μελετήσουν τη ζωή, τις συνήθειες και τα προβλήματα των μαθητών τους. Εντοπίζοντας τα βασικά προβλήματα θα πρέπει στη συνέ-

ΠΑΟΥΛΟ ΦΡΕΪΡΕ

Ο Πάουλο Φρέϊρε είναι ένας μεγάλος Βραζιλιάνος παιδαγωγός που υπήρξε στη δεκαετία του '60 Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Παιδείας στη χώρα του. Ανέπτυξε τότε μια ταχύρρυθμη μέθοδο καταπολέμησης του αναλφαριθμισμού, με βάση την οποία πολύ γρήγορα, μέσα σε 1-2 μήνες, ενήλικοι αναλφαριθμοί πολίτες μάθαιναν να διαβάζουν και να γράφουν. Θεωρούσε την καταπολέμηση του αναλφαριθμισμού ως κεντρικό ζήτημα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισότητας. Η επιτυχία της μεθόδου του προκάλεσε φυσικά και αντιδράσεις καθώς συνδέθηκε με κοινωνικές διεκδικήσεις για κοινωνική δικαιοσύνη και καταπολέμηση της ανισότητας. Μετά από πραξικόπημα το 1964 στη χώρα του, βρέθηκε στις φυλακές της στρατιωτικής δικτατορίας από όπου απελευθερώθηκε μετά από 70 μέρες και πήγε στη Χιλή συνεχίζοντας το έργο του της καταπολέμησης του αναλφαριθμισμού ως μέρος του αγώνα για κοινωνική δικαιοσύνη και αντιμετώπιση της φτώχειας. Η κυβέρνηση που υποστήριξε το πρόγραμμα αυτό μαζί με άλλες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις ανατράπηκε με το πραξικόπημα του αιμοσταγούς δικτάτορα Πινοσέτ, ο πρόεδρος Αλλιέντε σκοτώθηκε πολεμώντας στο βομβαρδισμό του προεδρικού μεγάρου από τους πραξικοπηματίες κι ο Πάουλο Φρέϊρε βρέθηκε γι' άλλη μια φορά φυγάδας. Στη συνέχεια ο Πάουλο Φρέϊρε βρέθηκε στην Ελβετία στην έδρα της UNESCO, μέσα από την οποία ανέπτυξε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων σε όλο τον κόσμο.

χεια να διαμορφώσουν ορισμένες λέξεις–κλειδιά, οι οποίες τα εκφράζουν ή μπορούν να ξεκινήσουν τη συζήτηση γι’ αυτά τα προβλήματα στην τάξη με τους μαθητές τους. Αυτές οι λέξεις–κλειδιά μπορούν να παρουσιαστούν μαζί με μια εικόνα που αναδεικνύει αυτά τα προβλήματα, προκαλώντας το ενδιαφέρον και πυροδοτώντας τη συζήτηση. Μέσα από τη συζήτηση και την εικόνα παρουσιάζεται στην τάξη η λέξη–κλειδί, την οποία στην αρχή οι εκπαιδευόμενοι τη μαθαίνουν οπτικά, ως εικόνα (ολική μέθοδος). Στη συνέχεια, αυτή η λέξη–κλειδί αναλύεται σε συλλαβές και αργότερα κάθε συλλαβή σε γράμματα (αναλυτική μέθοδος). Με αυτό τον τρόπο, με λίγες λέξεις–κλειδιά, μέσα από την ανάλυσή τους σε συλλαβές και γράμματα, προχωράνε οι εκπαιδευόμενοι στην ανασύνθεση και δημιουργία άλλων λέξεων χρησιμοποιώντας τις συλλαβές από αυτές τις λέξεις μέσα από νέους συνδυασμούς. Αυτή είναι συνοπτικά η μέθοδος Φρέιρε, η οποία καταφέρει να κρατά ζωντανό το ενδιαφέρον των μαθητών καθώς μιλάει για τα προβλήματά τους, τους δίνει φωνή (λέξεις) και τους βοηθάει σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα να μάθουν να διαβάζουν και να γράφουν.

Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΦΡΕΪΡΕ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΕ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Η μέθοδος Φρέιρε μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ταχύρρυθμη διδασκαλία Ελληνικών σε πρόσφυγες και μετανάστες, καθώς επείγει η ένταξή τους στο ελληνικό σχολείο και την ελληνική κοινωνία. Μια ενδεικτική πρόταση

λέξεων–κλειδιά που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε αυτή την περίπτωση είναι:

Αγορά Φαγητό Υγεία Σχολείο	Εγώ Άνθρωπος Ζωά Φύση
Δουλειά Πόλη Χώρα Πόλεμος	Σπίτι Ωρα Χρόνος Ταξίδι

β. Το μοντέλο της Διαπολιτισμικής Επικοινωνιακής Ικανότητας (Model of Intercultural Communicative Competence-ICC) του Μπιάραμ, 1997

Ο Byram και οι συνεργάτες του δίνοντας ξεχωριστή έμφαση στη διάσταση της επικοινωνίας, τονίζουν πως η επιτυχημένη «επικοινωνία» μεταξύ πολιτισμικά διαφορετών ανθρώπων δεν κρίνεται μόνο υπό τους όρους μιας αποτελεσματικής ανταλλαγής πληροφοριών αλλά απαιτεί μια πραγματική αλληλεπίδραση, που θα επιτρέψει τη δημιουργία και τη διατήρηση σχέσεων μεταξύ τους και θα εκλαμβάνεται από τους ίδιους ως εμπειρία εμπλουτισμού.

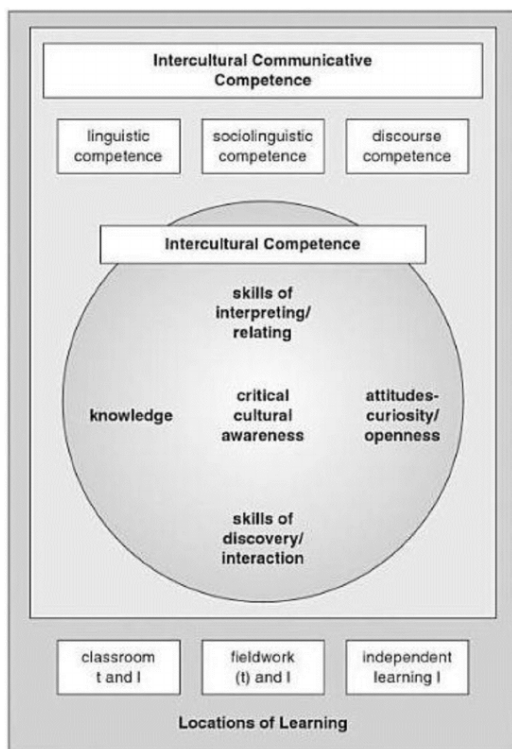
Ως εκ τούτου, η «διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα» του ατόμου (Intercultural Communicative Competence-ICC) συγκροτείται μεν από τη γλωσσική του ικανότητα, η οποία θα του επιτρέψει να ανταλλάξει πληροφορίες με έναν σωστό και κατάλληλο τρόπο -χωρίς φυσικά αυτό να σημαίνει ότι το άτομο θα πρέπει να φτάσει το επίπεδο του φυσικού ομιλητή της

ξένης γλώσσας - αλλά και από την ικανότητά του να διασφαλίζει μια αμοιβαία κατανόηση με ανθρώπους πολλαπλών κοινωνικών ταυτοτήτων, που ο καθένας φέρει τη δική του, μοναδική ατομικότητα.

Η διαπολιτισμική επικοινωνιακή ικανότητα είναι η ικανότητα του ατόμου να ανακαλύπτει έναν τρόπο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης που είναι ικανοποιητικός τόσο για το ίδιο όσο και για τον «άλλο», να ανιχνεύει τον τρόπο με τον οποίο διαφορετικοί πολιτισμοί σχετίζονται μεταξύ τους στη βάση των ομοιοτήτων και των διαφορών τους, να δρα, με άλλα λόγια, ως «δια-

πολιτισμικός μεσολαβητής» ανάμεσα στους ανθρώπους που έχουν κοινωνικοποιηθεί στα πλαίσια αυτών των πολιτισμών φέρνοντας σε επαφή δύο σύνολα αξιών, πιστεύω και συμπεριφορών .

Κάτι τέτοιο συνεπάγεται ότι το διαπολιτισμικά ικανό άτομο είναι σε θέση να υιοθετεί μια «εξωτερική» θέση αναφορικά με τον ίδιο του τον εαυτό, έχει δηλαδή τη διάθεση να «αναστείλει», έστω και προσωρινά, τις βαθύτερες αξίες και πεποιθήσεις του, ώστε να είναι σε θέση να κατανοήσει και να συναισθανθεί τις αξίες που εμφανίζονται ασύμβατες με τις δικές του.

2. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ

Για να σπάσει ο πάγος σε μια ομάδα μπορούν να χρησιμοποιηθούν παιχνίδια γνωριμίας (παγοθραύστες). Δυο παραδείγματα είναι παρακάτω:

α. Speed dating (γρήγορο ραντεβού)

ΣΚΟΠΟΣ: Γνωριμία

ΥΛΙΚΑ: Κανένα

ΧΡΟΝΟΣ: 15'

Οι συμμετέχοντες/ουσες μοιράζονται σε ζευγάρια. Ο/Η εμψυχωτής/τρια δίνει σε κάθε ζευγάρι ένα θέμα συζήτησης που συνδέεται με μια όψη της ζωής τους (εργασία, ταξίδια, χόμπι, οικογένεια...) μέσα από το οποίο τα πρόσωπα πρέπει να μιλήσουν για τον εαυτό τους για 2 λεπτά. Μόλις περάσουν αυτά τα δύο λεπτά, αλλάζουν παρτενέρ στο ζευγάρι κι ένα νέο θέμα συζήτησης δίνεται στα ζευγάρια.

β. Από πού έρχεσαι;

ΣΚΟΠΟΣ: Γνωριμία, χαλάρωση κι ενίσχυση των δεσμών μέσα στην ομάδα

ΥΛΙΚΑ: Μια μπάλα, φύλλα χαρτί και στυλό

ΧΡΟΝΟΣ: 30 λεπτά

Ο/Η εμψυχωτής/τρια χωρίζει τους συμμετέχοντες σε ομάδες των 3 ατόμων που πρέπει να παίξουν ο ένας μετά τον άλλο τους ακόλουθους ρόλους: Δημοσιογράφος, αυτός που δίνει συνέντευξη, παρατηρητής. Αυτός που παίρνει τη συνέντευξη (δημοσιογράφος) πρέπει να ρωτήσει τον άλλο για την καταγωγή του, για την οικογενειακή του ιστορία κλπ, ενόσω ο παρατηρητής κρατάει σημειώσεις για την ιστορία του προσώπου που δίνει συνέντευξη με σκοπό να την παρουσιάσει στους άλλους. Αφού και τα 3 πρόσωπα της ομάδας παίξουν και τους τρεις ρόλους, οι συμμετέχοντες σχηματίζουν κύκλο και ο/η εμψυχωτής/τρια πετάει μια μπάλα. Εκείνος που πιάνει τη μπάλα πρέπει να παρουσιάσει το πρόσωπο που έδινε συνέντευξη όταν ο ίδιος ήταν παρατηρητής κ.ο.κ.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ: Μαθαίνοντας τις ιστορίες των συμμετεχόντων, ο/η εμψυχωτής/τρια τονίζει την τάση των ανθρώπων να μετακινούνται και υπογραμμίζει ότι η εσωτερική μετανάστευση είναι κι αυτή ένα είδος μετανάστευσης, τμήμα της συνολικής μετανάστευσης.

γ. Παιχνίδι γνωριμίας (ιδανικό για 10-12 άτομα)

Όλοι οι συμμετέχοντες παρατάσσονται στη σειρά σε κυκλική διάταξη. Ο ένας μετά τον άλλο λένε το όνομα τους και γίνεται μια πρώτη γνωριμία. Στη συνέχεια για εμπέδωση των ονομάτων πραγματοποιούνται οι επόμενες τρεις φάσεις του παιχνιδιού:

Πρώτη φάση: Κοιτάω κάποιον από τον κύκλο στα μάτια και πάω προς το μέρος του. Ο συμμετέχων που δέχτηκε το βλέμμα και κινήθηκα προς το μέρος του, πρέπει κι αυτός με τη σειρά του να κοιτάξει κάποιον και να κινηθεί προς το μέρος του.

Ένας παίκτης μετακινείται κάθε φορά και δεν έχουμε παράλληλες μετακινήσεις. Η ταχύτητα της μετακίνησης αυξάνεται όσο οι παίκτες εξοικειώνονται με το ρόλο τους στο παιχνίδι.

Σε **δεύτερη φάση** ένας συμμετέχων ξεκινάει από τη θέση του, και πάλι κοιτάει ένα παίκτη στα μάτια αλλά αυτή τη φορά καθώς τον πλησιάζει λέει (ή προσπαθεί να θυμηθεί και να πει) το όνομά του. Ο παίκτης που δέχθηκε το βλέμμα και άκουσε το όνομά του (βοηθάει κι ο ίδιος επαναλαμβάνοντας το όνομά του), εγκαταλείπει τη θέση του και κινείται προς άλλο παίκτη κοιτώντας τον και λέγοντας το όνομά του.

Στη **τρίτη φάση** του παιχνιδιού ο παίκτης που εγκαταλείπει τη θέση του κινούμενος και κοιτώντας έναν άλλο συμμετέχοντα, δεν λέει το όνομά του αλλά το όνομα ενός τρίτου παίκτη προς τον οποίο θα πρέπει να κατευθυνθεί ο παίκτης που δέχτηκε το βλέμμα και που πρέπει να εγκαταλείψει τη θέση του. Και σε αυτή τη φάση όσο οι παίκτες εξοικειώνονται ο ρυθμός και η ταχύτητα του παιχνιδιού αυξάνεται.

3. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΣΠΑΣΙΜΟ ΤΟΥ ΠΑΓΟΥ (ΠΑΓΟΘΡΑΥΣΤΕΣ)

α. Ποιος φοράει μαύρα παπούτσια

Οι συμμετέχοντες παρατάσσονται καθιστοί σε καρέκλες, σε κυκλική διάταξη. Οι καρέκλες είναι κατά μία λιγότερες από τους παίκτες με αποτέλεσμα ένας παίκτης να στέκεται στο κέντρο του κύκλου και οι υπόλοιποι να είναι καθιστοί. Ο παίκτης που είναι όρθιος καλεί να σηκωθούν και να καταλάβουν μια νέα θέση παίκτες που έχουν κάτι κοινό με αυτόν. Παράδειγμα διατύπωσης “Η μέρα ξημέρωσε για αυτούς που φοράνε μαύρα παπούτσια”. Ο παίκτης που δεν θα προλάβει να κάτσει σε νέα θέση (δεν επιτρέπεται να κάτσει πάλι στη δική του) στέκεται στο κέντρο όρθιος και καλεί να σηκωθούν και να ανταλλάξουν θέσεις, παίκτες, με ένα νέο κριτήριο με το οποίο αυτός ο ίδιος έχει σύνδεση.

β. Παιχνίδι με κίνηση

Παιχνίδι όπου οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ζευγάρια κι ο ένας προσπαθεί να πιάσει το γόνατο του άλλου χρησιμοποιώντας μόνο το ένα από τα δύο χέρια του. Σε δεύτερη φάση οι παίκτες βάζουν το ένα χέρι πίσω εκθέτοντας ανοιχτή την παλάμη τους και το άλλο το χρησιμοποιούν σαν ξίφος προτάσσοντας το δείκτη. Με το ξίφος τους (με τον δείκτη) προσπαθούν να αγγίξουν την παλάμη του συντρόφου τους.

γ. Το κουτί της...

- Κουτί που λαμβάνει το όνομα του από την ενότητα την οποία θέλουμε να αναπτύξουμε. Π.χ. «το κουτί της φύσης» ή «το κουτί του δάσους». Οι παίκτες σε κυκλική διάταξη (όρθιοι ή καθιστοί) παραλαμβάνουν ο ένας από το άλλο ένα υποθετικό φανταστικό κουτί που από μέσα του τραβάνε και παρουσιάζουν λεκτικά ή με παντομίμα κάτι που έχει σχέση με τη θεματική μας.

Στη συνέχεια δίνουν το φανταστικό κουτί στον επόμενο παίκτη. Αφού ολοκληρωθεί ο κύκλος, οι παίκτες καλούνται, με τη σειρά, να περιγράψουν το αντικείμενό τους και να δώσουν πολλές λεπτομέρειες για αυτό:

- Σε ποιον ανήκε πριν βρεθεί στα χέρια σας,
- Κινούμενοι στο χώρο οι συμμετέχοντες καλούνται να βρουν ένα σημείο μέσα σε αυτόν και να οραματιστούν τη θέση του αντικείμενού τους όσο αυτό βρισκόταν στην κατοχή του προηγούμενου ιδιοκτήτη.
- Πώς χρησιμοποιήθηκε το αντικείμενό μας από τον προηγούμενο ιδιοκτήτη; Με παντομίμα οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν το αντικείμενό τους με τον τρόπο που φαντάζονται ότι αυτό χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν.
- Οι συμμετέχοντες φαντάζονται και περιγράφουν πώς αυτό βρέθηκε στα χέρια τους.
- Πώς ήταν η τελευταία στιγμή του προηγούμενου ιδιοκτήτη του αντικείμενού με το αντικείμενό του.
- Καθώς οι συμμετέχοντες παίζουν το ρόλο με το αντικείμενό τους μπορούν σταδιακά να αρχίσουν να αλληλεπιδρούν και να προκύψει ένας αυτοσχεδιασμός με ενεργά όλα τα μέλη.

4. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ / ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ

Οι παρακάτω δραστηριότητες βοηθούν τους συμμετέχοντες να σκεφτούν για τον εαυτό τους και τα στοιχεία που προσδιορίζουν την ταυτότητά τους:

α. Η ταυτότητά μου

ΣΚΟΠΟΣ: Να αναλύσουν την αντίληψη της ταυτότητας δείχνοντας ότι κανείς δεν έχει μια μόνο ταυτότητα, αλλά ότι αντιθέτως, η ταυτότητα είναι πολλαπλή

ΥΛΙΚΑ: Φύλλα χαρτί, στυλό, χαρτί του μέτρου

ΧΡΟΝΟΣ: 20'

Ο/Η εμπυχωτής/τρια μοιράζει σε κάθε συμμετέχοντα τις φωτοτυπίες ενός σχεδίου λουλουδιού με έξι πέταλα, που είναι χωρισμένο στη μέση με μια οριζόντια γραμμή. Τα μισά πέταλα συμβολίζουν τα στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητα ενός προσώπου «από τη γέννησή του» (χρώμα ματιών, χώρα/πόλη όπου γεννήθηκε, θρησκευτική κουλτούρα, μητρική γλώσσα κλπ). Τα άλλα μισά πέταλα συμβολίζουν τα στοιχεία που τα έχει αποκτήσει «κατ' επιλογή» (ξένες γλώσσες που μιλάει, χώρα/πόλη όπου κατοικεί κλπ). Μοιρασμένοι/ες σε ομάδες 4-5 προσώπων, οι συμμετέχοντες/ουσες συμπληρώνουν τα πέταλα των λουλουδιών τους και μοιράζονται αυτά που έχουν γράψει. Μόλις τερματιστεί αυτή η φάση, η ομάδα (ολομέλεια) συναντιέται και καθένας εκφράζει τις εντυπώσεις του κα μοιράζεται, εάν το θέλει, το δικό του λουλούδι με τους άλλους (δείχνουν ο ένας στον άλλο πώς έχουν συμπληρώσει τα πέταλα του λουλουδιού).

Πηγή: Sandra Federini – Marta Meloni, Comics for Equality, Trousse a outils, έκδοση Africa e Mediterraneo, Bologna 2014

β. Μπλουζάκι για την ταυτότητα

ΣΚΟΠΟΣ: Να εμβαθύνουν πάνω στην έννοια της ταυτότητας και στα στοιχεία εκείνα που έχουν καθορίσει την προσωπικότητα και τη ζωή τους

ΥΛΙΚΑ: Φύλλα χαρτί, μαρκαδόροι και στυλό

ΧΡΟΝΟΣ: 30'

Ο/Η εμπυχωτής/τρια μοιράζει ένα φύλλο χαρτί σε κάθε συμμετέχοντα/ουσα και τους χωρίζει σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Καθένας ζωγραφίζει στο χαρτί του ένα μπλουζάκι, χρησιμοποιώντας ό,τι χρώματα θέλει. Πάνω σε αυτό το μπλουζάκι μπορεί να τοποθετήσει λέξεις ή εικόνες που τον εκφράζουν, δείχνουν την ταυτότητα, την προσωπικότητά του. Στη συνέχεια δείχνει την εικόνα που ζωγράφησε στους/ις υπόλοιπους/ες της ομάδας του/της και βλέπει τις δικές τους και όσοι το επιθυμούν, τη μοιράζονται με την ολομέλεια.

Πηγή: *Giulia Jambon, IFOM, Bologna, 2017, Υλικό Σεμιναρίου για τη 'Διαφορετικότητα στη Σχολική Τάξη'.*

γ. Τα στερεότυπα με τη χρήση κόμικς

Η δημιουργός της εικονογραφημένης ιστορίας **Mari Ahokoivu** (Φινλανδία, Δανία) **Περίληψη**

Πριν μετακομίσω στη Δανία, πίστευα ότι όλες οι Βόρειες (Nordic) χώρες είναι περίπου το ίδιο. Είναι πράγματι παρόμοιες, αλλά έχω παρατηρήσει επίσης πολλές διαφορές. Αυτές οι διαφορές συχνά μετατρέπονται σε στερεότυπα, που μερικές φορές είναι αστεία και κάποιες φορές βλαβερά. Παρατήρησα ότι έχω αρχίσει να χρησιμοποιώ την εθνικότητά μου σα μια δικαιολογία για να ξεφεύγω από καταστάσεις στις οποίες δε θέλω να είμαι. Είναι αυτό λάθος; Πάντως αισθάνομαι λίγο ένοχη γι' αυτό...

Ερωτήσεις με αφορμή τα κόμικς

- Έχετε βρεθεί σε μια παρόμοια κατάσταση;
- Σκεφτείτε τα ταξίδια σας στο εξωτερικό: Σας συμβαίνει να χρησιμοποιείτε στερεότυπα θετικά ή αρνητικά σε σχέση με τη χώρα στην οποία βρίσκεστε;
- Δώστε ένα παράδειγμα στερεοτύπου που χρησιμοποιείται γενικά όταν μιλάνε για τη χώρα σας. Σας μοιάζει πραγματικό; Είναι μέρος της κουλτούρας της χώρας σας;
- Πώς αντιδράτε όταν ένα αρνητικό στερεότυπο χρησιμοποιείται για να σας περιγράψει, εσάς ή τους συμπολίτες σας;

Βιογραφία

Η Mari Ahokoivu φτιάχνει κόμικς σε όλη της τη ζωή. Τα σύντομα κόμικς της έχουν εκδοθεί σε ανθολογίες στη Φινλανδία και στο εξωτερικό, καθώς και σε βιβλία. Διδάσκει επίσης τη δημιουργία κόμικς σε διάφορα Φινλανδικά σχολεία. Τώρα ζει στην Κοπεγχάγη.

Περισσότερα κόμικς με παρόμοια θεματική (ρατσισμός, πρόσφυγες, μετανάστες, διακρίσεις) μπορείτε να βρείτε και να κατεβάσετε από την ιστοσελίδα του *Comics for Equality*

<http://www.comix4equality.eu>

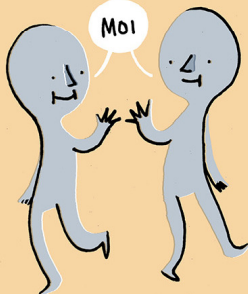
ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
(ΚΟΜΙΚΣ)

IS IT **WRONG** TO USE
Stereotypes OF YOUR OWN
COUNTRY TO YOUR **ADVANTAGE?**
by Mari Ahokainen (a Finn living in Denmark)

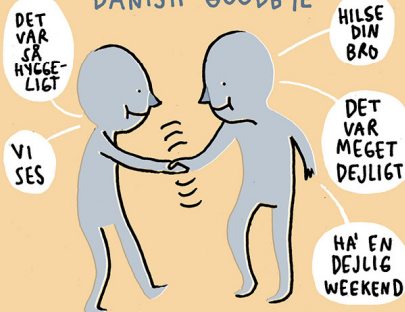
#1 FACT Box

FINNISH GOODBYE

Max 5 minutes,
NO TOUCHING!

DANISH GOODBYE

At least 20 minutes,
remember to shake hands,
hug, and FEEL UNCOMFORTABLE.

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
(ΚΟΜΙΚΣ)

CAN I **PRETEND** I DO
something JUST BECAUSE I'M A **FINN**?

#2 FACT BOX:

FINNISH SMALL TALK

DANISH SMALL TALK

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ (ΚΟΜΙΚΣ)

Μετάφραση διαλόγων

Στερεότυπα σελ. 01

ΕΙΝΑΙ ΛΑΘΟΣ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΣ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΤΗΣ ΔΙΚΗΣ ΣΟΥ ΧΩΡΑΣ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΣΟΥ;

(Τυπικοί χιπστερς της Κοπεγχάγης)

- Πού πήγε?
- Νομίζω ότι έκανε τον τυπικό φιλανδέζικο αποχαιρετισμό... Ξέρεις πώς είναι αυτοί οι Φινλανδοί...
- # 1 Δεδομένα (Fact Box)
“Φινλανδικός αποχαιρετισμός”
- Γεια!
- (μέγιστος χρόνος 5 ‘ - δεν αγγίζονται)
“Δανέζικος αποχαιρετισμός”
- Ήταν τόσο ωραία!
- Σε χαιρετώ, φίλε μου!
- Τα λέμε!
- Ήταν πολύ ευγενικό!
- Να έχεις ένα ωραίο Σαββατοκύριακο!
(Τουλάχιστον 20’ - θυμήσου να σφίξεις το χέρι, να αγκαλιάσεις και να αισθανθείς άβολα).

Στερεότυπα σελ. 02

ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΠΡΟΣΠΟΙΗΘΩ ΟΤΙ ΚΑΝΩ ΚΑΤΙ ΑΠΛΑ ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΜΑΙ ΦΙΝΛΑΝΔΟΣ??

- (Άλλος ένας τυπικός χίπστερ της Κοπεγχάγης)
Δε μιλάς πολύ έτσι δεν είναι?
- Είναι επειδή είμαι Φινλανδή (στην πραγματικότητα είμαι απλά ντροπαλή)
- # 2 Δεδομένα (Fact box)
“Φινλανδέζικη κουβεντούλα”
- ...
- Ένας Δανός που νιώθει άβολα επειδή δε μιλάει κανείς
“Δανέζικη κουβεντούλα”

- Ένας Φινλανδός που αισθάνεται άσχημα επειδή δε μιλάει κανείς
- Λοιπόν, πού ζεις; Ποια είναι η διεύθυνσή σου; Ποια η θρησκεία σου; Πόσα λεφτά βγάζεις;

Στερεότυπα σελ. 3

“Τα στερεότυπα μπορεί να είναι και αστεία...”

3 Δεδομένα (Fact box)

- “ΤΙ ΣΚΕΦΤΟΝΤΑΙ ΟΙ ΦΙΝΛΑΝΔΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΑΝΙΑ”
- Η μικρή γοργόνα...
- Οι Δανοί είναι απλά Σουηδοί που μιλούν με αστείο τρόπο...
- Ο πρίγκιπας και η πριγκίπισσα του παραμυθιού...
- “ΤΙ ΣΚΕΦΤΟΝΤΑΙ ΟΙ ΔΑΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ”
- Κάθονται στη σάουνα όλη μέρα και χτυπούν ο ένας τον άλλο με κλαδιά...
- Sisu (φύγε!) Κνίνες (?) Φινλανδέζικη βότκα!
- Οι καλύτερες metal μπάντες...
‘...αλλά μερικές φορές δε βοηθούν...’
- (μια κανονική Φινλανδέζα)
Μα δε θέλω να πω βότκα...!!
- (τυπικός Δανός..)
Και θέλεις να λέγεσαι Φινλανδέζα;

δ. Ένα βήμα μπροστά

ΣΚΟΠΟΣ: Ενημέρωση για την ανισότητα, ανάπτυξη ενσυναίσθησης, εντοπισμός πιθανών συνεπειών για όσους ανήκουν σε ομάδες μειονοτήτων

ΥΛΙΚΑ: Κάρτες ρόλων, λίστα καταστάσεων, προαιρετικά υλικά καλλιτεχνικών για κατασκευή ετικετών με ονομασίες ή και εικόνες

ΧΡΟΝΟΣ: Μία ώρα

Μοιράζουμε στους/στις συμμετέχοντες/ουσες μια κάρτα ρόλου με τη νέα τους ταυτότητα. Κλείνουν τα μάτια για να φανταστούν σιωπηλά το ρόλο που έχουν αναλάβει για λίγα λεπτά (πού γεννήθηκε, πώς ήταν τα πράγματα όταν ήταν μικρός, πώς περνάει τη μέρα του, τι του αρέσει να κάνει κ.ά). Μπαίνουν έτσι στο νέο τους ρόλο και δεν τον αποκαλύπτουν σε κανέναν άλλο. Όλοι οι συμμετέχοντες μπαίνουν σε μια σειρά ο ένας δίπλα στον άλλο (χρειάζεται χώρος για να μπορούν να κινηθούν ελεύθερα!) χωρίς να μιλάνε. Ο/Η εμπυχωτής διαβάζει κάποιες δηλώσεις μεγάλωφωνα, κι αφού ακούσουν, οι συμμετέχοντες προχωράνε ένα βήμα μπροστά, εάν πιστεύουν ότι ισχύει η δήλωση αυτή για το ρόλο τους. Αφού ολοκληρωθούν οι δηλώσεις, οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να δουν πού βρίσκονται σε σχέση με τους υπόλοιπους. Ζητάμε τυχαία από συμμετέχοντες να ανακοινώσουν το ρόλο που είχαν και συζητάμε ποιοι είχαν τις λιγότερες ή περισσότερες ευκαιρίες, γιατί πιστεύουν ότι γίνεται αυτό, για τις ανισότητες, τις αιτίες τους και τέλος, πώς θα μπορούσαν οι ευκαιρίες να είναι ίσες για όλους.

Πηγή: Μικρή Πυξίδα, *Compasito*, Εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά, Συμβούλιο της Ευρώπης.

Είσαι 20χρονος/η εκπαιδευόμενος/η ξυλουργός, που δουλεύει για μια εταιρεία. Χρειάζεσαι ακόμη δυο χρόνια για να ολοκληρώσεις την ειδικουσή σου. Είσαι ελεύθερος/η και νοικιάζεις δωμάτιο σε ένα σπίτι με άλλα 3 άτομα. Πρόσφατα είχες πρόβλημα με την αστυνομία, οδηγώντας ένα αμάξι χωρίς χαρτιά. Πρέπει να οδηγήεις αμάξι για να πας στη δουλειά, οπότε ανησυχείς.

Είσαι 17 χρονών και τα πας καλά στο σχολείο. Ελπίζεις να πας στο πανεπιστήμιο, να σπουδάσεις νομικά και να γίνεις πιθανόν δικηγόρος. Αλλά είσαι και καλός/ή στο ποδόσφαιρο. Ζεις με τη μαμά σου. Η μαμά σου κατάγεται από τη Νιγηρία και ήρθε σε αυτή τη χώρα πριν γεννηθείς εσύ. Ο μπαμπάς σου ζει ακόμη στη Νιγηρία. Μιλάς καλά δυο γλώσσες και καταλαβαίνεις τη γλώσσα της μαμάς σου.

Είσαι 17 χρονών. Είσαι κορίτσι. Μισείς τον εαυτό σου. Εντάξει, κάποιες φορές. Ναι, αυτοτραυματίζεσαι... χαράζεις τα χέρια σου με ξυράφια... Ζεις με τη μαμά σου, αλλά δεν ξέρει (;) ότι ο φίλος της σε κακοποιεί εδώ και δυο χρόνια. Σχολείο – πηγαίνεις αλλά δε μπορείς να συμμετέχεις κανονικά. Υπάρχουν αγόρια που σου αρέσουν – αλλά μοιάζουν τόσο μικρά.

Ζεις σε μια στέγη για νέους με ειδικές ανάγκες. Είσαι 18 αλλά οι άνθρωποι συχνά λένε ότι συμπεριφέρεσαι σα 14χρονο. Η μαμά σου και ο μπαμπάς σου έχουν πεθάνει. Μερικές φορές δεν καταλαβαίνεις κάποια πράγματα, όπως τα δρομολόγια του λεωφορείου και τέτοια, αλλά υπάρχει ένα κορίτσι που έχεις ερωτευτεί. Θέλεις να την παντρευτείς. Φτιάχνεις τραπέζια και καρέκλες στο εργαστήριο της στέγης και πληρώνεσαι. Μαζεύεις χρήματα για να παντρευτείς.

Είσαι ένας 17χρονος νεαρός– χωρίς αδέρφια. Δε μπορείς να χρησιμοποιήσεις τα πόδια σου εξαιτίας ενός τροχαίου πριν 10 χρόνια. Ζεις με τη μαμά σου (η μαμά σου και ο μπαμπάς έχουν χωρίσει). Τα έχεις πάει καλά στο σχολείο και θα ήθελες να πας στο πανεπιστήμιο, αλλά δε νομίζεις ότι η μαμά σου έχει αρκετά χρήματα για να σε υποστηρίξει εκεί. Έχεις φίλους κι είσαι αρκετά κοινωνικός – θα μπορούσες να ‘χεις και φιλενάδα.

Είσαι μια 19χρονη νεαρή γυναίκα, με 1 αδελφό. Είσαι πρόσφυγας. Δεν έχεις ιθαγένεια παρότι βρίσκεσαι στη χώρα 6 χρόνια. Μιλάς τρεις γλώσσες.

Ο πατέρας σου είναι συνήθως χωρίς δουλειά κι η μαμά σου βγάζει λίγα χρήματα ως κομμώτρια. Από όταν ήρθες σε αυτή τη χώρα έζησες σε 6 τόπους. Υπάρχει ένας νεαρός που είναι ο φίλος σου... δεν προέρχεται από το ίδιο πολιτικό υπόβαθρο με σένα.

Είσαι 24 ετών και δουλεύεις στο αγρόκτημα των γονιών σου. Σου αρέσει η δουλειά σου. Είσαι έγκυος (2 μηνών). Οι γονείς σου δεν το ξέρουν. Ο φίλος σου θέλει να παντρευτείτε. Δεν είσαι σίγουρη. Στο μέλλον ελπίζεις να κάνεις οικογένεια και να είσαι σύζυγος αγρότη ... αλλά ...

Είσαι 22 και χρήστης ηρωίνης. Η ζωή σου περιστρέφεται γύρω από την ηρωίνη. Οι άνθρωποι με τους οποίους ζεις κι οι πιο πολλοί σου φίλοι είναι χρήστες. Γίνεται πολύ δύσκολο να κερδίζεις αρκετά χρήματα για να πληρώνεις για τη συνήθειά σου. Εργάζεσαι σε ένα μαγαζί και λείπεις μέρες από τη δουλειά τις τελευταίες εβδομάδες. Μια φίλη σου «πουλάει το κορμί της» για λεφτά – σου πρότεινε να κάνεις το ίδιο...

Είσαι 17 κι ανύπαντρη μητέρα – η κόρη σου είναι 18 μηνών. Ζεις στο σπίτι με τη μαμά και το μπαμπά σου, αλλά θα ‘θελες την ανεξαρτησία σου. Ο φίλος σου ζει στο σπίτι με τους γονείς του – σπουδάζει για να γίνει σεφ. Παρόλο που οι δυο σας έχετε παιδί, δε σας επιτρέπουν να μοιράζεστε την ίδια κρεβατοκάμαρα – ούτε στο σπίτι σου ούτε στου φίλου σου (σπίτια των γονέων). Δεν τελείωσες το σχολείο, οπότε δεν έχει καθόλου προσόντα.

Είσαι 22 και γραμματέας σε τουριστική εταιρεία. Μιλάς τη γλώσσα σου, Αγγλικά κι άλλη μια γλώσσα (τη γλώσσα της μητέρας σου). Δουλεύεις πολύ στο γραφείο και στο τηλέφωνο. Άφησες το σχολείο όσο πιο γρήγορα μπορούσες, οπότε δεν έχεις πολλά προσόντα, αλλά η εταιρεία βασίζεται σε σένα ΠΟΛΥ. Σου αρέσει η δουλειά αλλά αρχίζεις να σκέφτεσαι ότι θα μπορούσες να κάνεις πιο ενδιαφέρουσα δουλειά γύρω από τον πολιτισμό και τον τουρισμό. Ζεις ακόμη με τους γονείς σου - είσαι δημοφιλής στους άντρες.

Είσαι ένα μοντέλο 23 χρόνων, κάτι που άρχισες κάπου στα 17 ή 18. Στην αρχή έκανες αρκετή δουλειά με φωτογραφίσεις, αλλά τώρα έχεις αρχίσει να δουλεύεις για ένα διεθνές περιοδικό. Έχεις ένα θαυμάσιο διαμέρισμα στην πόλη... ίσως να το αγοράσεις στο μέλλον. Η μαμά σου κι ο μπαμπάς σου ζουν σε ένα μικρό χωριό στην επαρχία και μπορείς να τους στέλνεις χρήματα πότε - πότε. Αυτό σε κάνει πραγματικά περήφανο/η...

Είσαι 16. Ο μπαμπάς σου είναι ταξιτζής κι η μητέρα σου δουλεύει σε εστιατόριο. Το σχολείο είναι ok. Δεν είσαι σίγουρη τι θέλεις να κάνεις «όταν μεγαλώσεις» αλλά όλοι σε πιέζουν να κάνεις επιλογές!! Γιατί; Υπάρχει πολύς χρόνος...

Σου αρέσει η μουσική... το ίδιο και στις φιλενάδες σου... και τα αγόρια που σε ελκύουν περισσότερο είναι αυτά που χορεύ-

7. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΛΩΣΣΑΣ

α. Το παιχνίδι των λέξεων

ΣΚΟΠΟΣ: Εμβάθυνση σε ένα θέμα, καταγιγισμός ιδεών
ΥΛΙΚΑ: Χαρτί, μολύβι ή στυλό, πίνακας ή χαρτί του μέτρου
ΧΡΟΝΟΣ: 15'-45'

Δίνεται ένα θέμα λεκτικά (π.χ. Μετανάστευση).

Χωρισμός σε ομάδες 3-7 ατόμων.

Ο καθένας καλείται να γράψει σε ένα φύλλο χαρτί, πολύ γρήγορα, 3 λέξεις που περιγράφουν το θέμα. Στη συνέχεια δίνει ο καθένας τη λίστα στον διπλανό του από αριστερά, για να συμπληρώσει 1-3 λέξεις (ανάλογα από τον αριθμό ατόμων της ομάδας) και να το δώσει στον επόμενο σε 1'. Έτσι οι λίστες περνάνε από όλα τα χέρια και καταλήγουν στο αρχικό άτομο. Αυτός/ή καλείται να επιλέξει τις 3 από όλες που πλέον ον/ην εκφράζουν περισσότερο, τις κυκλώνει και τις διαβάζει δυνατά. Μετά οι ομάδες καλούνται να γράψει σε 3' η κάθε μια στον πίνακα, όσο περισσότερες λέξεις (brain storming) σχετικά με το θέμα.

Στη συνέχεια μπορούμε να:

- να τις χωρίσουμε σε θετικές – αρνητικές (έννοιες)
- να παίξουμε με κάποια-ες λέξεις

β. Παροιμίες - Ρήσεις από όλο τον κόσμο

ΣΚΟΠΟΣ: Έκφραση ομάδας και επικοινωνία, ανάδειξη των κοινών στοιχείων διαφορετικών πολιτισμών και κατανόηση των διαφορών.

ΥΛΙΚΑ: Παροιμίες τυπωμένες και κομμένες σε μεμονωμένες λέξεις.

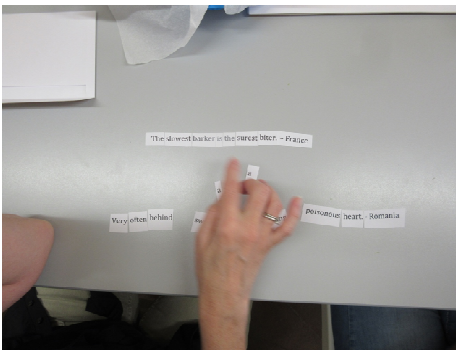
ΧΡΟΝΟΣ: 10' (μπορεί να διατεθεί και περισσότερος χρόνος, ανάλογα το στόχο).

Δίνονται σε κάθε ομάδα χαρτάκια με λέξεις, που τα μέλη της ομάδας καλούνται να βάλουν στη σειρά ώστε να προκύψει μια παροιμία ή ρήση κάποιου λαού (π.χ. κινέζικη παροιμία).

Μετά η ομάδα προσπαθεί να αποδώσει το νόημα και τους τρόπους που μπορεί να χρησιμοποιείται.

Τέλος προσπαθεί να βρει αντίστοιχες εκφράσεις στη ίδια γλώσσα ή σε άλλους πολιτισμούς. Γίνεται συζήτηση με βάση τα όσα έχουν αναδειχθεί.

Το παιχνίδι αυτό είναι γρήγορο και ευχάριστο και μπορεί να δέσει τα άτομα μιας ομάδας.

8. ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

α. Εικόνες

ΣΚΟΠΟΣ: Έκφραση ομάδας και επικοινωνία, ανάδειξη των κοινών στοιχείων διαφορετικών πολιτισμών και κατανόηση των διαφορών.

ΥΛΙΚΑ: Τυπωμένες εικόνες

ΧΡΟΝΟΣ: 15' (μπορεί να διατεθεί και περισσότερος χρόνος, ανάλογα το στόχο)

Δίνεται σε κάθε άτομο μια εικόνα, την οποία καλείται να παρατηρήσει και να απαντήσει σε κάποια ερωτήματα πχ:

- Τι νομίζεις ότι συμβαίνει στη φωτογραφία;
- Θα έμπαινες στη σκηνή της φωτογραφίας;

Μετά σε δυάδες καλούμαστε να περιγράψουμε αυτά που παρατηρήσαμε.

β. Εικόνες για τη μετανάστευση

Δίνονται στην ομάδα εικόνες που έχουν σχέση με την ευρεία έννοια της μετανάστευσης, αλλά χωρίς να έχουν απαραίτητα κάποια συνάφεια ή σύνδεση μεταξύ τους. Τα μέλη της ομάδας καλούνται να κατασκευάσουν μία ιστορία βασισμένοι στις εικόνες, και να τις βάλουν σε σειρά σύμφωνα με την ιστορία τους.

Επιλέγεται μία από τις φωτογραφίες και δραματοποιείται από την ομάδα. Τα μέλη με λόγο και κίνηση καλούνται να παραστήσουν το ρόλο που επέλεξαν.

γ. Περιγραφή εικόνας

Συμφώνα με τη θεματική που θέλουμε να δουλέψουμε με την ομάδα, επιλέγουμε δύο σχετικές φωτογραφίες. Η ομάδα χωρίζεται σε ζευγάρια. Το ένα μέλος του ζευγαριού κάθετα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να δει την φωτογραφία που τους αποκαλύπτει ο συντονιστής της δράσης, ενώ το δεύτερο μέλος κάθετα με πλάτη στον συντονιστή και δεν μπορεί να δει την εικόνα. Αυτός που βλέπει τη φωτογραφία καλείται σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα να την περιγράψει με κάθε λεπτομέρεια σε αυτόν που δεν τη βλέπει. Στη συνέχεια οι ρόλοι αντιστρέφονται και τα ζευγάρια αλλάζουν μεταξύ τους θέση κατά τέτοιο τρόπο ώστε αυτός που πριν δεν έβλεπε τη φωτογραφία, τώρα μπορεί να δει μια νέα φωτογραφία και να την περιγράψει. Με αφορμή της δύο φωτογραφίες μπορεί να ζητηθεί από το κάθε ζευγάρι ή από όλη την ομάδα να εργαστεί με διάφορους τρόπους: Να γίνει μια συζήτηση σχετικά με τις εικόνες, να κατασκευάσουν ή να δραματοποιήσουν μια ιστορία σχετική με τις φωτογραφίες, να αναπτύξουν μια συλλογική ζωγραφιά είτε ως ζευγάρια είτε ως ομάδα.

9. Τεχνικές θεάτρου

Θέατρο	Δραμα
Παράσταση	Βιωματική Διαδικασία
Κοινό	Αυτοπαρατηρητής
Δημόσια θεαση	Ιδιωτική θέαση
Αποτέλεσμα	Διαδικασία
Υποκριτική	Δημιουργία
Βασισμένο στην απομνημόνευση	Βασισμένο στον αυτοσχεδιασμό
Γραπτό θεατρικό έργο	Ανάπτυξη έργου

Διαφορές Θεάτρου και
Δραματοποίησης

Στόχοι (Γιατί χρησιμοποιούμε τον αυτοσχεδιασμό;):

- Για να διερευνήσουμε ένα συγκεκριμένο πεδίο
- Για να αντανakλάσουμε κάποιες ακραίες αντιδράσεις και συμπεριφορές
- Ως εργαλείο έκφρασης
- Για να παρατηρήσουμε αντιδράσεις γύρω από ένα σενάριο και να βιώσουμε διαφορετικές εκδοχές και οπτικές του σεναρίου
- Το στοιχείο της έκπληξης που διαθέτει ο αυτοσχεδιασμός εντυπωσιάζει και κρατάει ζωντανό το ενδιαφέρον του κοινού/μαθητών.

Ασκήσεις θεάτρου - Παιχνίδια:

α. Μεταμόρφωση

Ορίζουμε στην αρχή το θέμα με το οποίο θέλουμε να εργαστούμε. Τα μέλη της ομάδας κινούνται ελεύθερα στο χώρο. Ένα από αυτά λαμβάνει τον λόγο και προστάζει να μεταμορφωθούν όλοι σε κάτι σχετικό με τη θεματική μας και όλοι οι συμμετέχοντες μεταμορφώνονται για μικρό χρονικό διάστημα σε αυτό .

Για παράδειγμα μπορεί να οριστεί η θεματική “Ταξιδιώτες” και οι μαθητές προστάζουν μεταμορφώσεις σε διαφορετικές μορφές ταξιδιωτών, λαμβάνοντας κυκλικά το λόγο. Εάν μέσω της διαδικασίας γίνει αναφορά σε μετανάστες που ταξιδεύουν κάτω από δύσκολες συνθήκες, μπορούμε να “παγώσουμε” την εικόνα και να σχολιάσουμε τη σκηνή. Να δούμε πως ο καθένας αντιλαμβάνεται το ρόλο και πως η οπτική του επηρεάζει την ομάδα.

β. Οι δυναμικές εικόνες

ΣΚΟΠΟΣ: Έκφραση ομάδας και επικοινωνία, εμπάθυση σε έννοιες με βάση τις εικόνες ή τα κείμενα που δίνονται

ΥΛΙΚΑ: Φωτογραφίες ή κείμενα

ΧΡΟΝΟΣ: 30' (μπορεί να διατεθεί και περισσότερος χρόνος, ανάλογα το στόχο)

Τα μέλη της ομάδας, ατομικά ή σαν σύνολο, καλούνται να φτιάξουν με τα σώματά τους μια «φωτογραφία». Λέγονται επίσης «παγωμένες εικόνες», «ακίνητες εικόνες», «ταμπλό» κ.α.. Είναι εικόνες γεμάτες δυναμική ενέργεια που για αφηγηρία ή ερέθισμα μπορεί να έχουν μια φωτογραφία, ένα στίχο, μία ανάμνηση, ένα γεγονός, ένα συναίσθημα, μια άποψη κ.α.

Η τεχνική των δυναμικών εικόνων είναι δημοφιλής, βρίσκει πολλές εφαρμογές και μερικοί τρόποι όπου μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι:

α) Σαν απλή άσκηση για ζέσταμα π.χ. «Ας φτιάξουμε μια εικόνα ενός τρακτέρ με τα σώματά μας».

β) Σαν στρατηγική και εργαλείο έρευνας ενός θέματος π.χ. «Φτιάξτε μια δυναμική εικόνα που να εκφράζει το εκπαιδευτικό σύστημα» ή ενός χαρακτήρα, «Φτιάξτε μια εικόνα που να περιγράφει την αντίδραση των άλλων χαρακτήρων προς π.χ. την Ισμήνη» ή για να δώσει ευκαιρία για κατάθεση και ανταλλαγή απόψεων π.χ. στο Θέατρο Εικόνων (Image Theatre) του Αουγκούστο Μποάλ.

γ) Σαν εργαλείο για πρωτογενή δημιουργία ή θεατρική σύμβαση για να αυξήσει την δραματική ένταση σε παράσταση π.χ. Η δράση παγώνει και κάποιος αφηγείται κάτι, ή μπορεί να σταματήσει το γρήγορο ρυθμό μιας δραστηριότητας και να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να εστιάσουν σε μια λεπτομέρεια, ή ακόμα μπορεί να βοηθήσει την ομάδα να μπει στη καρδιά

ενός θέματος, να αναπτύξει μια αφήγηση και να οδηγηθεί σε ένα πιο συλλογισμένο είδος παρουσίασης μακριά από νατουραλισμούς ή να αποτελέσει αφηγηρία για μια ομαδική πρωτότυπη δημιουργία-σενάριο ή χορογραφία-π.χ. αναπαράγοντας μια φωτογραφία και επικεντρώνοντας σ' ένα σημαντικό σημείο ή σε μια συμβολική ιδέα της, φτιάχνουμε πολλές δυναμικές εικόνες στη σειρά. Μπορεί επίσης να βοηθήσει να παιχτούν γρήγορα και συμπυκνωμένα ολόκληρα έργα όταν π.χ. χρειάζεται να γίνει ένα είδος γρήγορης επανάληψης σε μια πρόβα. Παράδειγμα: Κάποιοι μπαίνουν στον χώρο και παίρνει μια στάση. Μετά μπαίνει και κάποιος άλλος για να συμπληρώνει την εικόνα, παίρνοντας μια στάση κοντά ή μακριά, ακουμπώντας ή όχι τον πρώτο. Κατόπιν, ένας τρίτος συμπληρώνει την εικόνα. Τα παραπάνω γίνονται χωρίς κανείς να σχολιάζει, να υποδεικνύει ή να εξηγεί τις προθέσεις του. Η υπόλοιπη ομάδα συζητά τη σύνθεση που προέκυψε, π.χ. ποιοι είναι, πού είναι, τι σχέση έχουν, τι έχει συμβεί λίγο πριν, τι θα συμβεί μετά κλπ.

Με αυτή τη μέθοδο μπορεί επίσης να φτιαχτεί μια σειρά από διαδοχικές εικόνες – ταμπλό – που να διηγούνται μια ιστορία ή μια κατάσταση που θα εισηγηθεί ο εμψυχωτής, π.χ. «ανθρώπινα δικαιώματα». Το σημαντικό είναι ότι όλοι μπορούν να συνεισφέρουν στο χτίσιμο μιας μικρής ιστορίας χωρίς να ξεχρουν τι είχε ο προηγούμενος στο μυαλό του.

Από μια πιο έμπειρη ομάδα θα ζητάμε τα αγάλματα να ζωντανέψουν και να «παιξουν» τη συνέχεια της ιστορίας που εισηγήθηκαν οι παρατηρητές.

Η άσκηση αυτή μπορεί να επεκταθεί ώστε όλα τα μέλη της ομάδας να πάρουν τελικά μέρος στη σύνθεση, φτιάχνοντας πιθανώς μια ιστορία.

γ. Βασιλιάς της ζούγκλας (King of the jungle)

Καρέκλες ισάριθμες με τους συμμετέχοντες παρατάσσονται σε μία σειρά και τους αποδίδεται ένα νούμερο αντίστοιχο με τη σειρά που κατέχει η καρέκλα. Δεν γράφουμε το νούμερο στην καρέκλα. Οι παίκτες υιοθετούν το νούμερο της καρέκλας στην οποία κάθονται. Ξεκινάει ο παίκτης που βρίσκεται στη θέση ένα. Σηκώνεται και λέει το νούμερο της θέσης του κι ένα άλλο νούμερο π.χ. “ένα στο τρία” (ή κάποιον άλλο αριθμό. Ο παίκτης στη θέση τρία πρέπει να σηκωθεί γρήγορα και να πει κι αυτός το νούμερο της θέσης του και ένα νέο νούμερο διαφορετικό από το δικό του κι αυτό που τον κάλεσε πριν π.χ. “τρία στο επτά”. Η ταχύτητα του παιχνιδιού ανεβαίνει πολύ κι αυτός που καθοδηγεί το παιχνίδι πιέζει διαρκώς για μεγαλύτερη ταχύτητα. Αυτός που θα κάνει οποιοδήποτε μικρό λάθος (θα αργήσει να σηκωθεί από τη θέση του, δεν θα πει άμεσα το νούμερο του, ή θα κάνει οιοδήποτε άλλο λάθος λόγω ταχύτητας, θα πάει στην τελευταία καρέκλα και όλοι οι υπόλοιποι που βρίσκονταν μετά από αυτόν, θα μετακινηθούν στην καρέκλα με το αμέσως μικρότερο νούμερο από αυτό της καρέκλας στην οποία καθόντουσαν. Προσοχή! Οι παίκτες δεν μετακινούνται παίρνοντας μαζί τους το νούμερό τους, αλλά σε κάθε μετακίνηση υιοθετούν το νούμερο της καρέκλας στην οποία κάθονται. Στόχος όλων των παικτών είναι να φτάσουν να γίνουν το νούμερο ένα.

Παραλλαγές: Οι καρέκλες αντί για να έχουν αριθμούς μπορεί να είναι ζώα του δάσους και στη πρώτη θέση να είναι ο βασιλιάς των ζώων, το λιοντάρι. Ο κάθε παίκτης που κατέχει μια θέση λέει το ζώο το οποίο αντιστοιχεί στη θέση του και ένα άλλο ζώο από αυτά που αντιστοιχούν στις καρέκλες π.χ. “Μαϊμού στη Ζέμπρα”. Θα μπορούσε ο κάθε παίκτης εναλλακτικά να μην λέει ονόματα ζώων άλλα να κάνει τους θορύβους που αντιστοιχούν σε κάθε ζώο. Το παιχνίδι μπορεί να έχει πολλές παραλλαγές, αποδίδοντας στις θέσεις των παικτών το ρόλο των φυτών, πλανητών και οποιουδήποτε άλλου αντικειμένου επιθυμούμε να διδάξουμε.

δ. Μικρή Παράσταση

Ένα μέλος της ομάδας αναλαμβάνει να αναπαραστήσει με κινήσεις και χωρίς λόγο μια σύντομη ιστορία. Για παράδειγμα ως συνέχεια μιας συζήτησης, μπορεί να παρουσιαστεί με παντομίμα, από ένα μέλος της ομάδας, μέρος της γραφειοκρατικής διαδικασίας που καλείται να αντιμετωπίσει κάποιος έφηβος, ερχόμενος για να μείνει στη χώρα μας. Μετά την ολοκλήρωση της μικρής παράστασης η ομάδα συνεδριάζει και τα μέλη συζητούν τις εικασίες τους για την ιστορία που παρακολούθησαν. Τέλος ο πρωταγωνιστής της μικρής

ιστορίας στέκεται απέναντι στην ομάδα ως συνεντευξιζόμενος και παραμένοντας στον ρόλο του, απαντάει στις ερωτήσεις των μελών προσπαθώντας να κατανοήσουν πλήρως την κατάσταση και να συζητήσουν τις διαφορές πλευρές της.

ε. Ασπίδα – Βόμβα

Το κλασικό παιχνίδι ασπίδα βόμβα χρησιμοποιείται ως αφορμή για έναν αυτοσχεδιασμό.

Αρχικά οι συμμετέχοντες καλούνται να κινηθούν ελεύθερα στον χώρο. Στη συνέχεια ζητείται από τον καθένα να βάλει στο μυαλό του έναν παίκτη που για αυτόν θα έχει θετικό ρόλο και θα αποτελεί την “ασπίδα” και έναν που θα είναι για αυτόν αρνητικό στοιχείο και θα είναι η “βόμβα”. Οι παίκτες κινούμενοι γρήγορα στο χώρο θα πρέπει να απομακρύνονται από τον παίκτη “βόμβα” και παράλληλα να βρίσκονται κοντά στον παίκτη-“ασπίδα” τον οποίο και πρέπει να θέτουν ανάμεσα σε αυτούς και τον παίκτη “βόμβα”. Ενώ βρίσκεται το παιχνίδι σε πλήρη δράση, ζητείται από όλους να σταματήσουν στο σημείο που βρίσκονται. Ένα από τα μέλη της ομάδας απομακρύνεται από τον χώρο και μεταφέρεται κάπου που ούτε μπορεί να δει αλλά ούτε και να ακούσει τι ετοιμάζει η υπόλοιπη ομάδα.

Σε αυτό το σημείο ξεκάνει ένας διάλογος και δίνονται αφορμές για να ξεκινήσει ο αυτοσχεδιασμός. Παρακάτω ακολουθεί ένα παράδειγμα για την εξέλιξη που θα μπορούσε να έχει αυτό το παιχνίδι.

Ο καθοδηγητής συζητάει με τους συμμετέχοντες για το πού παραπέμπει ο σχηματισμός και το στήσιμο της ομάδας στη θέση που “πάγωσαν”. Οι παίκτες συζητάνε και παίρνουν αποφάσεις για το τι θα μπορούσε να παριστάνει η ομάδα τους και ποιους ρόλους θα μπορούσαν να κατέχουν τα διάφορα μέλη σύμφωνα με τη θέση τους στο χώρο και τις μεταξύ τους αποστάσεις. Για παράδειγμα τα μέλη της ομάδας θα μπορούσαν να αποτελούν εργαζόμενους σε ένα εργοστάσιο παραγωγής ποδηλάτων.

Κάποιοι παίκτες λίγο πιο αποκομμένοι θα μπορούσαν να έχουν ρόλους όπως διευθυντής και προϊστάμενος. Όλα τα μέλη αναλαμβάνουν διάφορους ρόλους που αυτά επιθυμούν και που έχουν προταθεί από την ομάδα. Τέλος δίνεται εν αγνοία του, ένας ρόλος στον παίκτη που βρίσκεται έξω από τον χώρο και μια υποτιθέμενη αποστολή. Για παράδειγμα είναι επιθεωρητής από τα κεντρικά της εταιρίας και παραμονή Χριστουγέννων έχει έρθει να ανακοινώσει το κλείσιμο της εταιρίας. Όλα τα μέλη καλούνται να λάβουν μια θέση και να υποδυθούν το ρόλο τους λίγο πριν κληθεί να μπει στο χώρο το μέλος που αρχικά απομακρύνθηκε από αυτόν. Όταν αυτό επιστρέφει του δίνεται η οδηγία ότι πρέπει να ανακαλύψει σε τι περιβάλλον βρίσκεται, τι ρόλο κατέχει και ποια αποστολή έχει έρθει να εκτελέσει. Κάθε φορά που πιστεύει ότι έχει ανακαλύψει την αλήθεια διακόπτει τη δράση και εκφράζει την εκδοχή του για το τι συμβαίνει. Αν δεν το έχει ανακαλύψει η δράση συνεχίζεται κανονικά χωρίς διευκρινίσεις. Παράλληλα η υπόλοιπη ομάδα έχει λάβει την οδηγία ότι δεν θα πρέπει να είναι πολύ ξεκάθαροι ως προς τους ρόλους τους και ενώ δίνουν επαρκείς πληροφορίες πάντα φροντίζουν να διατηρείται ένα μυστήριο. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να εξηχιαστεί πλήρως η υπόθεση από τον παίκτη που μπήκε τελευταίος στο χώρο.

στ. Αυγό – πουλί – υπέρ-ον

Το παιχνίδι μοιάζει λίγο με το πέτρα – ψαλίδι - χαρτί. Είναι δράση που εξασκεί την ταχύτητα και τις αριθμητικές δεξιότητες.

Όλοι οι παίκτες ξεκινάνε από αυγό. Προσπαθούν ακόμα και στο σώμα και τη στάση τους να δώσουν τον σχηματισμό του αυγού. Κινούνται στον χώρο και όταν βρεθούν απέναντι με έναν άλλο συμπαίκτη τους φέρνουν και οι δύο τα χέρια τους πίσω από την πλάτη και με το τρία τα φέρνουν ταυτόχρονα μπροστά έχοντας ανοιχτά κάποια από τα δάχτυλα τους κι έχοντας ο καθένας σχηματίσει ένα αριθμό. Ο πρώτος από τους δύο παίκτες που θα υπολογίσει το άθροισμα όλων των ανοιχτών δαχτύλων προβιβάζεται σε πουλί, ενώ αυτός που χάνει παραμένει αυγό. Αυτός που παρέμεινε αυγό μπορεί να ανταγωνιστεί μόνο αυγά. Αυτός που έγινε πουλί, παίρνει το ρόλο του πουλιού και με αυτόν τον τρόπο εξακολουθεί να κινείται ελεύθερα στον χώρο. Αυτοί που είναι πουλί σε ζευγάρια μονομαχούν με τον τρόπο που μονομαχούσαν ως αυγά. Ο νικητής της μάχης γίνεται υπέρ-ον, ενώ αυτός που χάνει γίνεται ξανά αυγό. Το υπέρ-ον με τα χέρια ψηλά και περπατώντας με τον κορμό τεντωμένο, ανταγωνίζεται άλλα υπέρ-οντα. Αν κερδίσει παραμένει υπέρ-ον, αν χάσει γίνεται ξανά πουλί και μπορεί να ανταγωνιστεί μόνο πουλιά.

ζ. Κέντρο και Άκρα

Αυτοσχεδιασμός που πειραματίζεται με το κέντρο και τα άκρα, με αυτούς που βρίσκονται στο επίκεντρο ή στο περιθώριο της κοινωνίας.

Ένα μέλος της ομάδας μπαίνει στο κέντρο που έχουν δημιουργήσει τα υπόλοιπα μέλη και υποδύεται κάποιο ρόλο με παντομίμα. Μετά από λίγη ώρα κι έχοντας δώσει χρόνο στο μέλος που βρίσκεται στο κέντρο να ολοκληρώσει αυτό που κάνει, ένα μέλος από τον κύκλο μπαίνει στο κέντρο και ρωτάει αυτόν που ήδη βρίσκεται εκεί, τι κάνει. Αυτός που κάνει παντομίμα πρέπει να δώσει αναληθή απάντηση. Αν για παράδειγμα παρίστανε ότι τρέχει θα πρέπει να πει κάτι διαφορετικό όπως για παράδειγμα ότι διαβάζει ένα βιβλίο. Ο παίκτης που ήρθε στο κέντρο και έκανε την ερώτηση, υποδύεται το ρόλο που υποτίθεται ότι έκανε ο προηγούμενος παίκτης ο οποίος επέστρεψε στον κύκλο. Μετά από λίγο χρόνο ένα άλλο μέλος της ομάδας από την περιφέρεια του κύκλου, μεταφέρεται στο κέντρο και ρωτάει το μέλος του κέντρου “τι κάνει” για να λάβει και πάλι μια ψευδή απάντηση, την οποία και πρέπει να παραστήσει με παντομίμα. Όταν όλοι οι συμμετέχοντες θα έχουν περάσει από το κέντρο τότε μπορούν να μπαίνουν στο κέντρο σε ζευγάρια που δίνουν τη θέση τους σε άλλα ζευγάρια, τριάδες, τετράδες ή ακόμα κι όλη την τάξη.

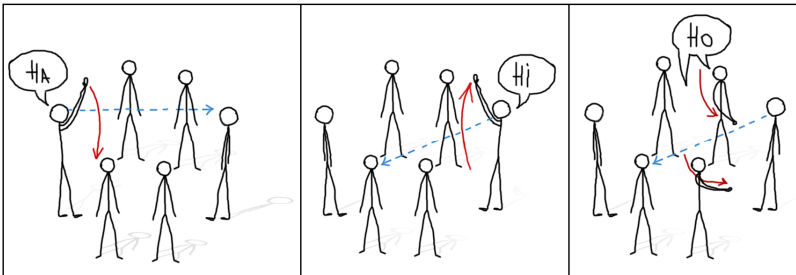
η. Βρες τον ήχο

Σύμφωνα με την θεματική που επιθυμούμε να ασχοληθούμε επιλέγουμε σχετικούς ήχους. Όλοι οι συμμετέχοντες στέκονται σε κυκλική διάταξη και εναλλάξ λαμβάνουν ο καθένας τον αριθμό ένα και δύο. Από τον συντονιστή δίνεται η εντολή στους “1” να στραφούν στον παίκτη στα αριστερά τους και να κάνουν στο αυτί του ένα θόρυβο σχετικό με την θεματική (όχι συνηθισμένο). Στη συνέχεια ο «2» λαμβάνει την εντολή να κάνει έναν ασυνήθιστο ήχο σχετικό με την θεματική στο αυτί του παίκτη που είναι αριστερά του. Όλοι οι παίκτες καλούνται να κλείσουν τα μάτια τους και προσπαθώντας το σώμα τους με τα χεριά τους να κινηθούν στον χώρο και να κάνουν επαναλαμβανόμενα τον ήχο που έκαναν όταν βρίσκονταν στον κύκλο. Όταν ένας παίκτης αναγνωρίσει τον ήχο που άκουσε στον κύκλο με το αριστερό του χέρι πιάνει το δεξί χέρι του συμπαίκτη του. Στόχος είναι όλοι οι παίκτες να βρεθούν ξανά σε κυκλική διάταξη. Ο Συντονιστής φροντίζει καθ’ όλη τη διάρκεια να μην τραυματιστούν τα μέλη της ομάδας τόσο μεταξύ τους ή στα όρια του δωματίου.

θ. Δράσεις με κίνηση και τραγούδι

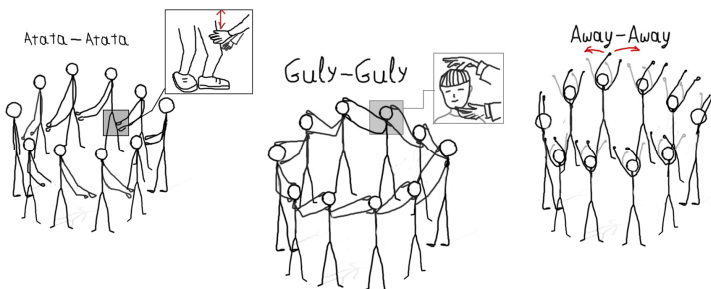
Samurai : HA – HI – HO

Όλοι οι συμμετέχοντες στέκονται ο ένας κοντά στον άλλο σε κυκλική διάταξη. Ο πρώτος παίκτης-σαμουράι φωνάζοντας δυνατά ΧΑ κατεβάζει απότομα το υποθετικό σπαθί του κοιτάζοντας έναν άλλο παίκτη από τον κύκλο στα μάτια. Ο παίκτης που δέχτηκε το βλέμμα πρέπει αμέσως να σηκώσει το φανταστικό του ξίφος ψηλά και να φωνάξει ΧΙ κοιτάζοντας ένα άλλο παίκτη από τον κύκλο. Οι δύο παίκτες δεξιά και αριστερά από τον παίκτη «ΧΙ» ταυτόχρονα φωνάζοντας ΧΟ φέρνουν το φανταστικό ξίφος από πάνω αριστερά, προς την κοιλία του παίκτη «ΧΙ». Ο παίκτης που δέχτηκε το βλέμμα από τον παίκτη «ΧΙ» είναι αυτός που θα ξεκινήσει τον νέο γύρο φωνάζοντας δυνατά ΧΑ και κατεβάζοντας το σπαθί του προς τα κάτω. Ο παίκτης που θα αργήσει να αντιδράσει ή θα κάνει λάθος ήχο ή κίνηση, απομακρύνεται από τον κύκλο.

Guly Guly: Όλοι οι συμμετέχοντες στέκονται ο ένας κοντά στον άλλο σε κυκλική διάταξη. Τραγουδώντας ακολουθούν με τον ρυθμό τις παρακάτω κινήσεις.

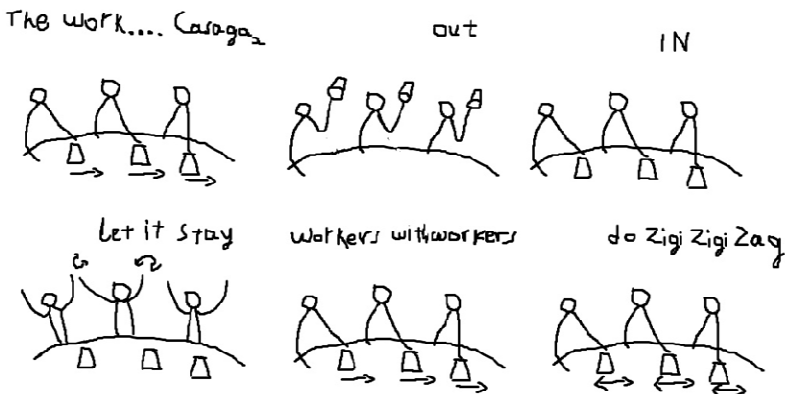
Song: AATATA – AATATA – GULY – GULY - GULY - AATATA
 AATATA – AATATA – GULY – GULY - GULY - AATATA
 AWAY – AWAY - GULY – GULY - GULY – AATATA
 AWAY – AWAY - GULY – GULY - GULY – AATATA

Workers of Jo: Όλοι οι συμμετέχοντες κάθονται ο ένας κοντά στον άλλο γύρω από ένα κυκλικό τραπέζι και ο κάθε ένας κρατάει στα χέρια του ένα ανεστραμμένο χάρτινο ποτηράκι.

Τραγουδώντας τους παρακάτω στίχους, ρυθμικά περνάει ο ένας στον άλλο το χάρτινο ποτηράκι του σέρνοντάς το πάνω στο τραπέζι ακολουθώντας τους κανόνες του σκίτσου.

Song: The workers of Jo are playing Casaga (2 times)
 OUT – IN – LET IT STAY
 Workers with workers do zigi – zigi - zag (2 times)

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ

- European Commission (2000). Tkit4 - Intercultural learning. <https://www.google.it/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cad=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwji98eJLHXAhUIVhoKHfiNA1kQFGgoMAA&url=http%3A%2F%2Fpjpeu.coe.int%2Fdocuments%2F1017981%2F1667917%2Ftkit4.pdf%2F1e4f2f12-6448-4950-b0fd-5f4c94da38e2&usg=AOvVaw2pizXXqkLUWzoi49n2nMT>
- Ghaffar A. (2008). Conflict in schools: Its causes & management strategies. Retrieved from http://www.qurtuba.edu.pk/jms/default_files/JMS/3_2/05_ghaffar.pdf, on 25 December, 2012.
- IREX (2013). Conflict Resolution and Peer Mediation Toolkit. <https://www.irex.org/sites/default/files/node/resource/conflict-resolution-and-peer-mediation-toolkit.pdf>
- Jambon G., IFOM, Bologna, 2017, Υλικό Σεμιναρίου για τη 'Διαφορετικότητα στη Σχολική Τάξη' στα πλαίσια κινητικότητας Erasmus+
- NCCA (2006). Intercultural Education in the Primary School, Guidelines for Schools. http://www.ncca.ie/uploadedfiles/publications/interc%20guide_eng.pdf
- Ronald J. Fisher, "Interactive Conflict Resolution," in *Peacemaking in International Conflict: Methods and Techniques*, eds. I. William Zartman and J. Lewis Rasmussen, Washington DC: United States Institute of Peace Press, 1997, pp. 239-272.
- Sandra Federici-Marta Meloni, Comics for Equality Toolkit, Africa e Mediterraneo, Bologna, February 2014.
- UNESCO. (2010). Education for Intercultural Understanding. <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001890/189051E.pdf>
- Zhao, Y. (2007). Cultural conflict in an intercultural classroom discourse and interpretations from a cultural perspective. *Intercultural communication studies*, 16 (1), 129 - 136. Zhou, W., 2013.

Πηγές στα Ελληνικά για το Φρέιρε:

- Φρέιρε Π., Πολιτιστική δράση για την κατάκτηση της ελευθερίας, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1977.
- Φρέιρε Π., Η αγωγή του καταπιεζόμενου, Εκδ. Κέδρος-Ράππα, 1977, Αθήνα.
- Freire 1977, Freire 1978, στο Μάνθου Χ., 2007.

ΒΙΝΤΕΟ

1. Clash of Civilizations: <https://www.youtube.com/watch?v=qu5M9q4sR8s>
2. Intercultural Class: <https://www.youtube.com/watch?v=JfiQJdof-GE&t=3s>
3. Hand Gestures: <https://www.youtube.com/watch?v=Zkn47BJgMq8>
4. Solving a Conflict Class Example: <https://www.youtube.com/watch?v=DazLm-VB-lk>
5. Peer Mediation: <https://www.youtube.com/watch?v=ZP443WH4Kqo>
6. Conflict and steps: <https://youtu.be/QtyXFirOUeUk>
7. Doll Test: <https://www.youtube.com/watch?v=QRZPW-9sJtQ>
8. Blue Eyes/Brown Eyes Experiment: <https://www.youtube.com/watch?v=onKVeZaDzWg>

Youtube:

- <https://www.youtube.com/watch?v=1RWOpQXTItA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=woP0v-2nJCU>
- <https://www.youtube.com/watch?v=RatORMzBY4s&t=156s>
- <https://www.youtube.com/watch?v=DazLm-VB-lk>
- <https://www.youtube.com/watch?v=JfiQJdof-GE&t=3s>

Πηγές στο διαδίκτυο:

<https://www.schooleducationgateway.eu/>

<https://www.tolerance.org/>

<https://www.edutopia.org/>

https://www.tolerance.org/sites/default/files/general/poster%20full%20hires_0.pdf

<https://slp.somerset.org.uk/sites/antibullying/Cartoons/Real%20families%20rock%20poster.jpg>

<https://ec.europa.eu/epale/el/>

ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΤΗΣ ΠΥΛΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (School Education Gateway)

- ◆ [Canadian Teaching Refugees Website](#)
- ◆ [Students from Refugee Backgrounds – A Guide for Teachers and Schools 2015](#)
- ◆ [Building Connections](#)
- ◆ [Do Self Care](#)
- ◆ [Ask for Help](#)
- ◆ [Welcoming Refugees in your Classroom](#)
- ◆ [Welcoming Refugee Children to Your School Guide](#)
- ◆ [NUT Refugee Teaching Resources](#)
- ◆ [Recorded Webinar “Promoting a Culture of Welcome for Refugees in Schools: Approaches and Opportunities”](#)
- ◆ [PowerPoint Slides from Webinar](#)
- ◆ [Flucht und Trauma im Kontext Schule](#)
- ◆ [The More-Than-Just-Surviving Handbook: ELL for Every Classroom Teacher](#)

ΠΗΓΕΣ ΥΛΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

- Θεοδωράκη Δ. – Σπύρου Δ., Ανοίγω το παράθυρο (σειρά), Διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας για παιδιά 9-12 χρόνων (α' επιπέδου), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 2002.
- Συλλογικό, Διηγούμαι κα γράφω ιστορίες (σειρά για παιδιά μουσουλμάνων, τσιγγάνων, παλιννοστούντων, αλλοδαπών), Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, 2007.
- Συλλογικό, Μουσική και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, έκδοση Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βάμου, Κεφαλάς Αποκορώνου, 2015.
- Συλλογικό, Παιδαγωγικά εργαλεία για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, έκδοση του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Βάμου, Κεφαλάς Αποκορώνου, 2018.
- Τσιάκαλος Γ., Οδηγός Αντιρατσιστικής εκπαίδευσης, εκδ. Επίκεντρο, 2012.
- Χατζηπαναγιωτίδη Α., Τα νέα Ελληνικά για ξενόγλωσσα παιδιά 8-12 χρόνων, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1992.
- Χατζηπαναγιωτίδη Α.-Τσακαλίδης Α., Τα νέα Ελληνικά για ξενόγλωσσα παιδιά 8-12 χρόνων, Βιβλίο δασκάλου, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 1992.

ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

- <http://www.oepek.gr/pdfs/t-Yliko.pdf>
- http://www.keda.uoa.gr/epam/ed_material.html
- Υλικό για την ένταξη από το σχέδιο «Μελίνα» (τραγούδια, ήχοι φύσης κλπ) http://iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/Hxos_tis_mousikis.htm
- Υλικό από το πρόγραμμα «Μελίνα», Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο <http://users.sch.gr/evaggelidis61/mesogeios/mesogeios.htm> (περιλαμβάνει τραγούδια από διάφορες μεσογειακές χώρες όπως η Αίγυπτος και το Μαρόκο) http://www.iema.gr/media/Melina/Mediterranean/Taxidevontas_sti_mesogeio.pdf
- Μουσική, παραμύθια και παραδόσεις Κούρδων και Τσιγγάνων: http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/tsigganoi_kourdoi.htm

ΚΙ ΑΚΟΜΗ...

⇒ Συλλογικό, Teacher education for change, The theory behind the Council of Europe Pestalozzi programme, Council of Europe, Pestalozzi series vol, 1, May 2011

⇒ Συλλογικό, Intercultural competence for all, Preparation for living in a heterogeneous world, Council of Europe Pestalozzi series vol, 2, June 2012

**ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΒΑΜΟΥ**

**1η Έκδοση
Κεφαλός Αποκορώνου 2018
ISBN: 978-618-83023-2-7**

Erasmus+